Lisa 1. Tartu valla üldiseloomustus, probleemide ja võimaluste analüüs tegevusvaldkondade lõikes.

Sisukord

Tartu valla üldiseloomustus 2
Asend ja asustussüsteem 2
Looduskeskkond 2
Elanike arv 3
Elamumajandus 6
Valla majanduslik võimekus 7
Hetkeolukorra, probleemide ja võimaluste analüüs tegevusvaldkondade lõikes. 10
Haridus 10
Alusharidus 10
Põhiharidus 11
Keskharidus 12
Huviharidus ja noorsootöö 12
Haridusvaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs 13
Sotsiaal- ja tervisevaldkond 14
Sotsiaalhoolekanne 14
Tervis 15
Turvalisus ja pääste 17
Sotsiaal- ja tervisevaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs: 17
Taristu 19
Teed ja transport 19
Ühisveevärk ja kanalisatsioon 20
Energiavarustus 20
Taristuvaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs 20
Keskkond 22
Mitmekesisus 22
Puhas keskkond 22
Jäätmemajandus 23
Kliimaneutraalsus 23
Keskkonnavaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs 23
Kultuur 24
Kultuurivaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs 25

Tartu valla üldiseloomustus

Asend ja asustussüsteem

Tartu vald asub Tartu maakonna põhjaosas. Tartu valla administratiivne keskus asub Kõrvekülas.

Tartu vald moodustus haldusterritoriaalse reformi tulemusena 2017. aastal, kui ühinesid Tartu vald (pindala 300 km² ja rahvaarv 7298), Tabivere vald (pindala 200 km² ja rahvaarv 2240), Laeva vald (pindala 233 km² ja rahvaarv 756) ja Piirissaare vald (pindala 8 km² ja rahvaarv 103).

Praegune Tartu vald on 742 km2 suur ning siin elab 01.01.2026 seisuga 13857 inimest. Valla elanike arv kasvab Tartu linna lähedaste piirkondade aktiivse arendustegevuse tõttu kiiresti.

Tartu valla haldusjaotuse muutmisega 2022. aastal on Tartu vallas 1 alev (Raadi), 5 alevikku (Kõrveküla, Lähte, Tabivere, Vasula, Äksi) ning 71 küla:
https://gis.tartuvald.ee/portal/apps/sites/#/data/app/5aff4fae02e94e1fbe3c4acc131db13d

Valla esmatasandi keskusteks on Raadi alev, Kõrveküla alevik, Lähte alevik, Äksi alevik, Tabivere alevik, Maarja-Magdaleena küla ja Laeva küla. Piirissaarel töötab alates kevadest 2019 valla esindajana saarevaht.

Tulenevalt sotsiaalmajanduslikest aspektidest (asustusstruktuur, kommunikatsioonid, funktsionaalsed seosed ümbritsevaga) ja logistilistest eeldustest (teedevõrk, muu infrastruktuur) võib Tartu vallas eristada järgmisi kante:

- Raadi (aktiivne areng, tööstus, ettevõtlus, elupaigad),
- Kõrveküla (elupaigad, tööstus, ettevõtlus, aktiivne areng),
- Tabivere (tööstus, ettevõtlus, elupaigad),
- Lähte (elupaigad, ettevõtlus, puhkemajandus, turism),
- Äksi-Saadjärve (elupaigad, puhkemajandus, turism),
- Vedu (elupaigad, põllumajandus),
- Tammistu (põllumajandus, kultuur, elupaigad),
- Vasula (elupaigad, ettevõtlus, põllumajandus),
- Kärkna (elupaigad, põllumajandus, tööstus),
- Laeva (põllumajandus, puhkemajandus, elupaigad),
- Koogi (elupaigad, puhkemajandus),
- Maarja-Magdaleena (kultuur, ajalugu, elupaigad)
- Piirissaar (kultuur, ajalugu, turism, elupaigad).

Kogu Tartu valla lähim regionaalne tõmbekeskus on Tartu linn, kus paiknevad paljud Tartu valla jaoks olulised teenused (tervishoid, kultuur, kesk- ja kutseharidus, kõrgharidus ja teadus), kaubandus ja transpordisõlmed.

Looduskeskkond

Tartu valla territooriumist suurem osa asub Vooremaa maastikukaitsealal. Sellele maastikule annavad ilme suurvoored, mis asetsevad kõik loode-kagu suunas. Voorte pikkus on 2-4 km, laius ligikaudu kilomeeter. Voored on valdavalt üles haritud, voortevahelised nõod kannatavad liigvee all. Siin leidub nii järvi, soostunud alasid kui sügava turbakihiga madalsoid. Suurima Tartu valla alale jääva voore – Saadjärve voore – suhteline kõrgus on 40 m, absoluutne kõrgus 93 m. Vallas on viis kaunist voortevahelist piklikku järve – Saadjärv, Soitsjärv, Elistvere järv, Kaiavere järv, Raigastvere järv, mis on valitud ka NATURA 2000 hoiualade võrgustikku, seda eelkõige rikkaliku linnustiku tõttu. Järved asuvad kõrge puhkemajandusliku potentsiaaliga tsoonis, mille põhjal võib neid nimetada puhkejärvedeks.

Puhkemaastiku veekogusid kasutavad ka harrastuskalamehed, veespordialade harrastajad ja matkajad. Igale järvele on omane iseloomulik taimestiku-loomastiku kooslus ja kindel energia- ning aineringe. Vald piirneb edelas Emajõega ning loodest suurte soo- ja metsaaladega. Vooremaast lõunas paikneb Kagu-Eestis kõige laiemalt levinud maastikurajoon – Kagu-Eesti lavamaa. Tartu valla territooriumil on esindatud selle maastikutüübi kaks alltüüpi – Emajõe ürgorg valla lõunapiiril ning sellest põhjapool olev osa Raadi-Luunja-Vara lainjast moreentasandikust. Emajõe ürgorg kuulub vanade, enne viimast jääaega kujunenud orgude hulka.

Vooremaast läänesuunas asub Võrtsjärve madalik, kus asub Alam-Pedja looduskaitseala. Alam-Pedja on suurte soode ja märgade metsade ja lammide ning looklevate jõgede piirkond. Siinne ala võeti looduskaitse alla 1994. aastal.

Piirissaar on Tartu valla koosseisu kuuluv Eesti ja Venemaa vahel Peipsi ja Lämmijärve kohtumispaigas asuv väikesaar. Saar kuulub tervenisti Peipsiveere looduskaitsealasse. Saarel on ulatuslikud luhaniidud, mis on olnud roostunud ja võsastunud, kuid viimasel ajal on hakatud looduslikke luhaniite taastama. Saare pindalast ligi 90% moodustab Peipsi keskmisest veetasemest vaid 1-2 meetrit kõrgemale ulatuv madalsoo. Kõrgem on üksnes männimetsaga kaetud saare idaosa, kus paiknevad ka Piirissaare kolm küla: Piiri, Tooni ja Saare.

Elanike arv

Tartu valla elanike arv on viimase kaheksa aasta vältel pidevalt kasvanud. Haldusterritoriaalse reformi eelselt, 2015. aastal oli Tartu valla, Tabivere valla, Laeva valla ja Piirissaare valla elanike arv kokku 9739 inimest. Ühinemise järgselt 2018. aasta alguseks, oli moodustunud Tartu valla elanike arv kasvanud 10536 inimeseni. 2026. aasta esimese jaanuari seisuga elab Tartu vallas juba 13857 inimest. Iga-aastane elanike juurdekasv on järjepidevalt tõusnud kuni 2023. aastani ligikaudu 300-lt inimeselt üle 600 inimeseni aastas. Seejärel on aastatel 2023 ja 2024 juurdekasv on aeglustunud langedes 178 inimeseni 2024. aastal. Juurdekasvu languse põhjused ei ole üheselt selged, kuid eelduste kohaselt on põhjuseks majanduslangusest tulenev uute korterelamute ehitamise pidurdumine ning inimeste laenuvõimekuse vähenemine. Võrreldes eelmise aastaga on 2026. aastal juurdekasv taas tõusnud (Joonis 1). Kasvu üheks põhjuseks on kindlasti ka elamuarenduse hoogustumine piirkonnas.

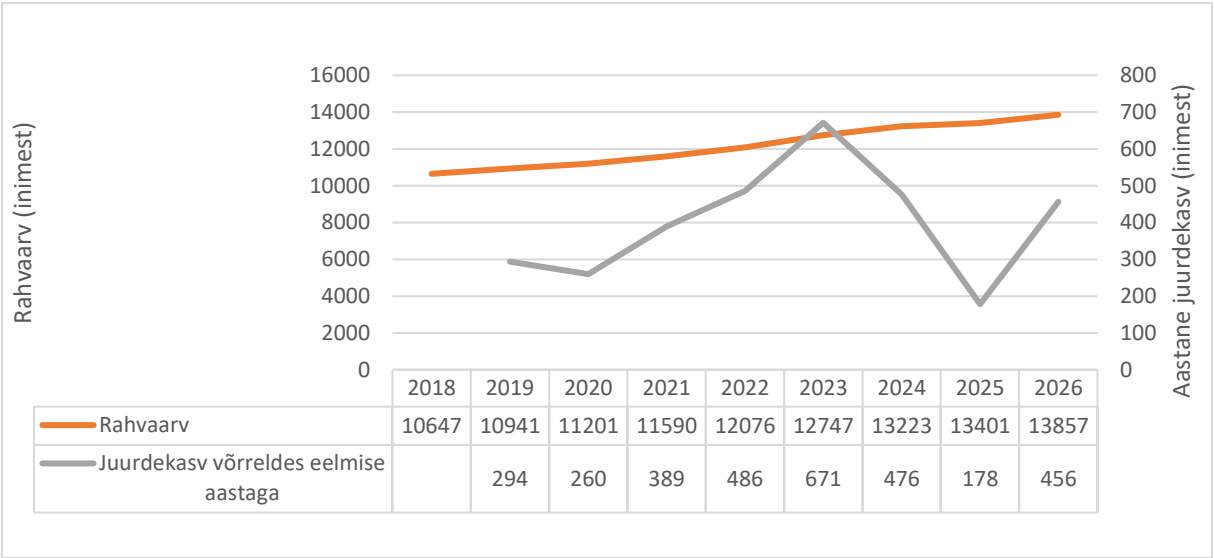

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rahvaarv	10647	10941	11201	11590	12076	12747	13223	13401	13857
Juurdekasv võrreldes eelmise aastaga		294	260	389	486	671	476	178	456

Joonis 1 Tartu valla elanike arv ja rahvastiku juurdekasv perioodil 2018…2026

Valdavalt toimub elanike juurdekasv mehaanilise iibe arvelt. Tartu valla loomulik iive on püsinud viimaste aastate jooksul suhteliselt stabiilselt positiivne, jäädes vahemikku 55...100. Üsna erandlik oli

aga 2025. aasta, kui sündide ja surmade vahekord oli ainult +34 inimest. (Joonis 2). Suurima elanike juurdekasvuga piirkonnad on Tartu linna lähedased piirkonnad Raadi alev, Vahi alevik ja Kõrveküla alevik. Valglinnastumise protsessi jätkumise tulemusena valitakse elukohta linna lähedastes piirkondades kinnisvara hinna või maalisema elukeskkonna tõttu. Kuna Tartu valla linnalähialadel on piisavalt arendamata või arendamisel maad, on eluruumide rajamise intensiivsus suhteliselt suur. Sellest tulenevalt võib prognoosida elanike arvu jätkuvat kasvu ja seda peamiselt sisserände arvel.

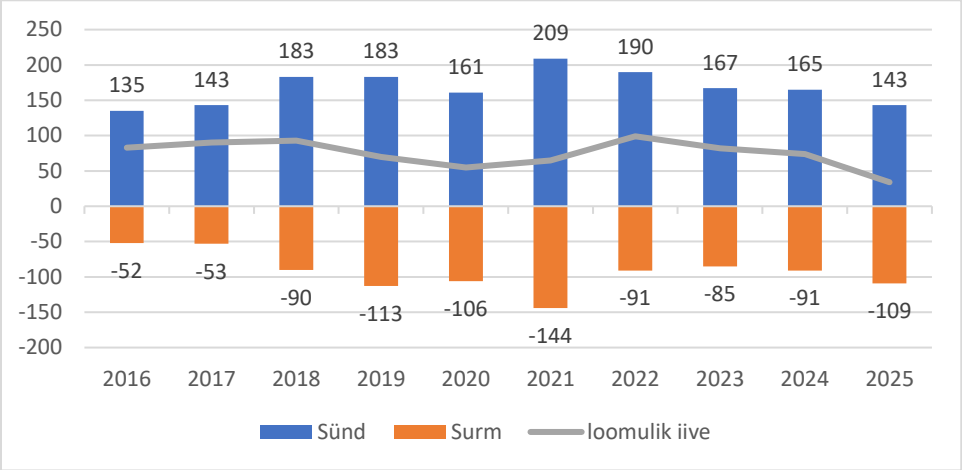

Joonis 2 Tartu valla loomulik iive perioodi 2016-2025

Tartu valla elanikkonna vanuselises struktuuris domineerivad 25-45 -aastased ja sellest tulenevalt järgmine põlvkond 0-10 -aastased. Vanimad elanikud Tartu vallas olid 01.01.2025 seisuga kaks 100 -aastast inimest. Arvestades laste ja noorte suhteliselt suurt osakaalu tuleb arvestada suure lasteaiakohtade ja koolikohtade vajadusega. Aktiivses tööeas olevate inimeste suur hulk toob kaasa vajaduse töökohtade järele elukoha läheduses (Tartu vallas) või intensiivse pendelrände Tartu valla ja Tartu linna vahel. See omakorda nõuab kiireid ühendusteid ja kvaliteetseid ühistranspordi lahendusi.

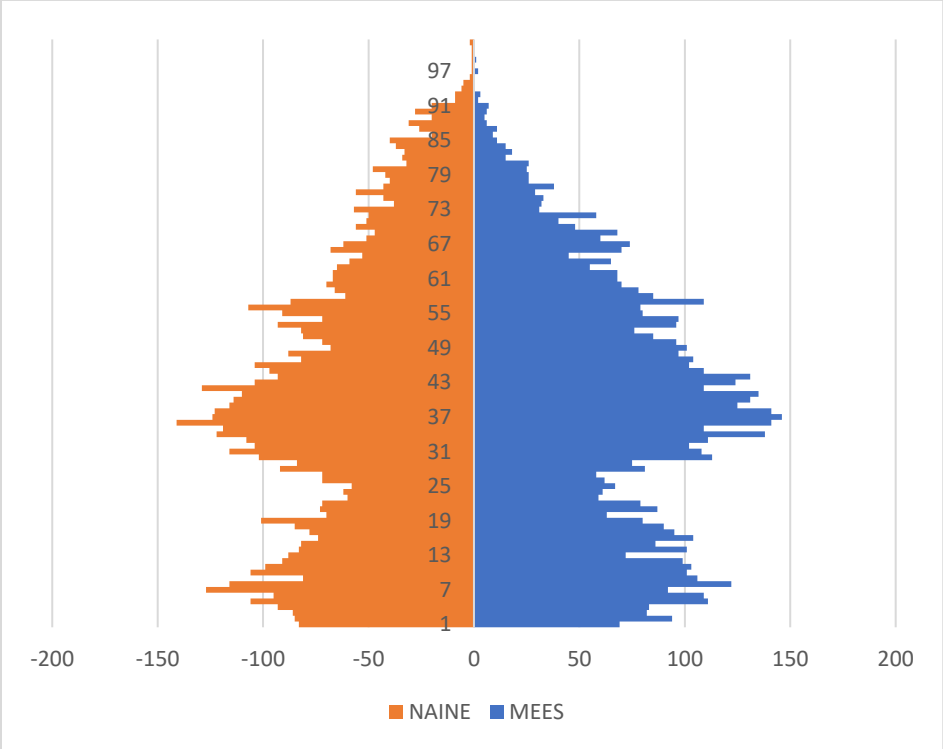

Joonis 3 Tartu valla rahvastikupuu seisuga 01.01.2026

Tabel 1 Asustusüksuste elanike arv perioodil 2018-2026 rahvastikuregistri andmetel seisuga 1. jaanuar.

Asustusüksus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aovere küla	90	87	88	98	95	97	99	99	99
Arupää küla	29	24	26	27	26	26	27	25	27
Elistvere küla	35	35	34	34	34	36	41	43	47
Erala küla	252	245	239	234	236	237	217	218	219
Haava küla	82	85	81	78	78	80	87	89	91
Igavere küla	85	85	82	81	88	92	93	94	87
Juula küla	63	60	66	67	67	71	65	63	61
Jõusa küla	36	36	30	27	27	28	29	28	30
Kaiavere küla	39	39	42	49	54	51	52	56	60
Kaitsemõisa küla	19	18	16	13	11	11	12	12	12
Kassema küla	31	31	33	37	36	36	41	41	44
Kastli küla	63	66	62	62	62	65	72	71	77
Kikivere küla	31	35	39	42	45	42	43	52	50
Kobratu küla	81	88	85	84	91	77	86	80	81
Koogi küla	74	76	74	72	74	76	74	72	68
Kukulinna küla	49	49	47	42	41	45	44	44	42
Kõduküla	29	29	31	29	27	26	26	25	30
Kõnnujõe küla	20	20	22	21	22	22	22	21	21
Kõrenduse küla	29	27	26	26	25	26	25	26	25
Kõrveküla alevik	802	844	862	904	945	1214	1351	1492	1748
Kämara küla	29	34	34	34	36	33	35	34	31
Kärevere küla	122	116	113	115	120	126	127	124	126
Kärkna küla	220	226	228	227	225	228	237	225	209
Kärksi küla	36	37	37	43	44	42	44	39	37
Kükitaja küla	53	54	53	55	51	50	50	49	52
Laeva küla	391	394	389	369	378	409	414	404	395
Lammiku küla	44	48	55	56	60	55	62	62	61
Lilu küla	32	30	28	32	36	37	38	36	38
Lombi küla	156	170	179	183	201	189	189	200	201
Lähte alevik	471	482	496	485	496	503	514	487	482
Maarja-Magdaleena küla	217	222	236	235	245	253	251	253	239
Maramaa küla	185	197	212	210	210	232	237	228	234
Metsanuka küla	41	45	45	44	45	43	44	45	54
Möllatsi küla	76	81	88	86	90	95	104	107	112
Nigula küla	68	67	64	65	56	47	48	53	50
Nõela küla	30	36	45	47	53	53	52	52	54
Otslava küla	34	33	38	39	39	52	61	63	63
Pataste küla	102	104	108	107	105	106	110	106	106
Piiri küla	50	51	50	54	54	49	45	47	45
Puhtaleiva küla	93	93	93	95	87	80	73	73	66
Pupastvere küla	55	58	60	58	60	61	61	63	59
Raadi alev						3267	3537	3635	3884
Raigastvere küla	36	37	35	37	35	36	35	35	37
Reinu küla	46	48	49	54	52	50	50	51	50

Asustusüksus	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Saadjärve küla	117	121	136	136	147	155	158	156	157
Saare küla	37	35	33	40	38	37	38	38	36
Salu küla	61	62	64	61	61	56	52	51	52
Sepa küla	51	49	49	47	50	51	51	47	47
Siniküla	91	87	95	90	90	88	89	92	91
Soeküla	37	40	49	50	46	44	42	41	41
Soitsjärve küla	44	44	43	46	43	41	38	37	34
Sojamaa küla	108	110	104	110	103	99	101	113	110
Sootaga küla	82	88	83	83	83	81	81	80	75
Sortsi küla	16	17	17	17	16	15	14	14	12
Taabri küla	38	40	44	43	46	50	52	48	45
Tabivere alevik	918	908	884	898	902	920	923	902	900
Tammistu küla	199	206	219	234	233	237	241	235	231
Tila küla	809	922	1100	1427	1692	22	21	21	33
Toolamaa küla	18	18	21	19	20	20	20	19	19
Tooni küla	12	12	12	12	10	11	8	8	9
Tormi küla	29	28	28	26	27	27	33	33	33
Uhmardu küla	55	46	47	51	48	45	43	51	55
Vahi alevik	1357	1410	1485	1488	1596	313	321	321	326
Vahi küla	19	24	11	11	12				
Valgma küla	91	94	95	101	100	107	109	106	109
Valmaotsa küla	53	52	46	49	47	35	31	28	33
Vasula alevik	297	297	307	292	292	312	306	306	283
Vedu küla	274	280	285	277	282	274	289	292	288
Vesneri küla	146	139	143	132	138	142	148	142	148
Viidike küla	54	52	52	51	56	59	55	56	57
Vilussaare küla	18	17	20	19	18	21	21	22	18
Voldi küla	153	155	152	157	157	127	137	139	138
Võibla küla	140	140	154	173	178	185	189	199	197
Väägvere küla	46	52	56	55	62	57	54	58	60
Väänikvere küla	55	54	55	58	64	69	70	65	63
Õvanurme küla	37	40	41	41	40	49	44	44	43
Õvi küla	43	45	46	45	42	41	51	51	49
Äksi alevik	496	496	483	469	445	458	435	427	425
Elukoht teadmata	147	119	22	25	30	45	34	37	36
Kokku	10674	10941	11201	11590	12076	12747	13223	13401	13857

Elamumajandus

Rahvaarvu kasvuga on otseselt seotud elamumajanduse areng vallas. Eluruumide ehitamine demonstreerib nii elanike võimekust kui ka piirkonna üldist võimekust, samas esitab suuri väljakutseid sotsiaalse infrastruktuuri (kodulähedased haridusasutused) kui tehnilise infrastruktuuri (sh teed, vesi ja kanalisatsioon jms) väljaehitamiseks.

Kui aastatel 2017-2019 võeti igal aastal Tartu vallas kasutusele ligikaudu 120 uut eluruumi, siis alates 2020. aastast on uute eluruumide kasutuselevõtt ületanud 170 piiri. Üksikelamute kasutuselevõtt on olnud stabiilselt 40 - 60 eluruumi juures, kuid oluliselt on kasvanud korterelamute arendamine. Korterelamutes on lisandunud viimase kolme aasta jooksul igal aastal enam kui 100 uut eluruumi. Ka

ridaelamute arendamine on kasvutrendis (Joonis 4). 2024. aasta vähene eluruumide kasutuselevõtt kajastub ka elanike juurdekasvu trendis.

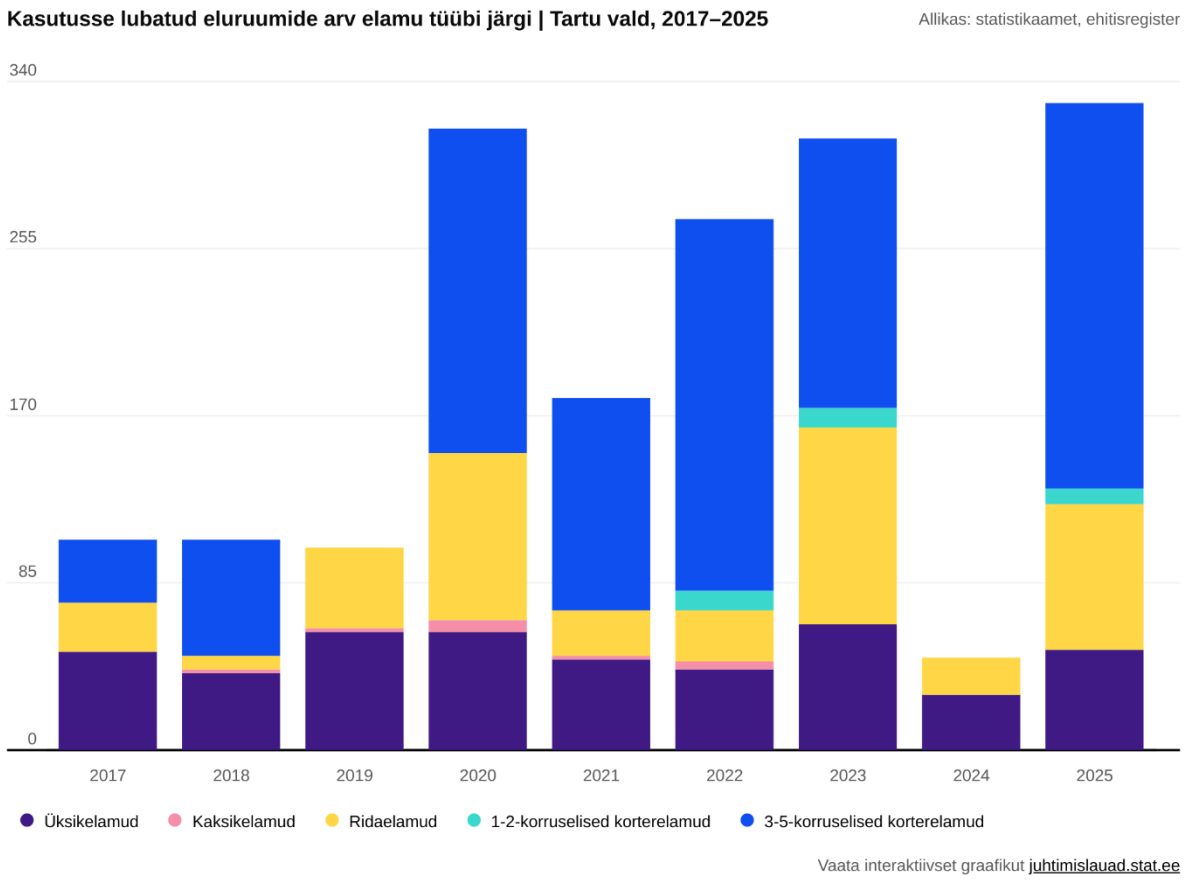

Joonis 4 Kasutusse antud eluruumide arv elamu tüübi järgi (allikas Statistikaameti juhtimislauad)

Valla majanduslik võimekus

Tartu vallas on tööealise elanikkonna (15-64 aastased) suurus seisuga 01.01.2026 9100 inimest ehk 72% kogu elanikkonnast. Samas on sellise vanusegrupi suurus Tartu vallas võrreldes eelmise aastaga vähenenud ca 700 inimese võrra. Peamise tulusaajate vanusegrupi moodustavad 25-49 aasta vanused. Kuivõrd see vanusegrupp on Tartu vallas ka kõige suurem, on vallaelanike ja sellest tulenevalt ka kohaliku omavalitsuse majanduslik suutlikkus suhteliselt hea.

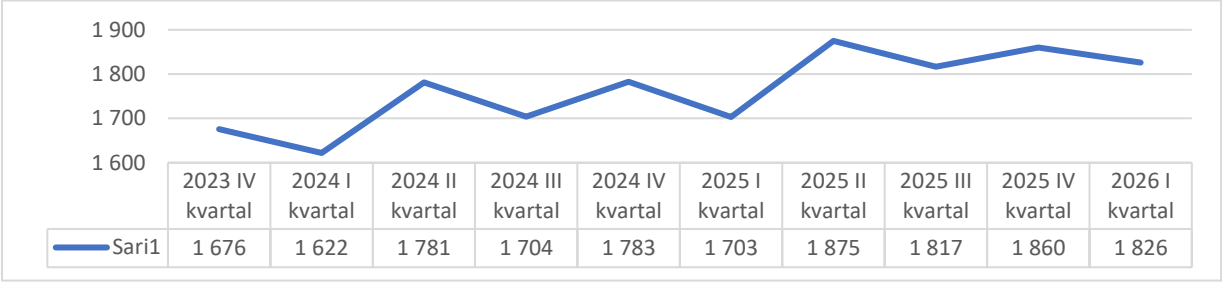

	2023 IV kvartal	2024 I kvartal	2024 II kvartal	2024 III kvartal	2024 IV kvartal	2025 I kvartal	2025 II kvartal	2025 III kvartal	2025 IV kvartal	2026 I kvartal
Sari1	1 676	1 622	1 781	1 704	1 783	1 703	1 875	1 817	1 860	1 826

Joonis 5 Brutopalga trend Tartu vallas perioodil 2023 IV kvartal kuni 2026.a I kvartal (allikas Statistikaamet)

Keskmine brutokuupalk oli 2025. a IV kvartalis 1860 eurot. Võrreldes 2024. aasta sama ajaga on keskmine brutopalk tõusnud 77 euro võrra. Samas võrreldes Eesti keskmise brutokuupalgaga 2155 eur,

on Tartu valla näitaja väiksem. Viimaste saadaolevate andmete kohaselt Tartu valla keskmine brutopalk Eesti omavalitsuste võrdluses siiski keskmisest suurem (Joonis 6).

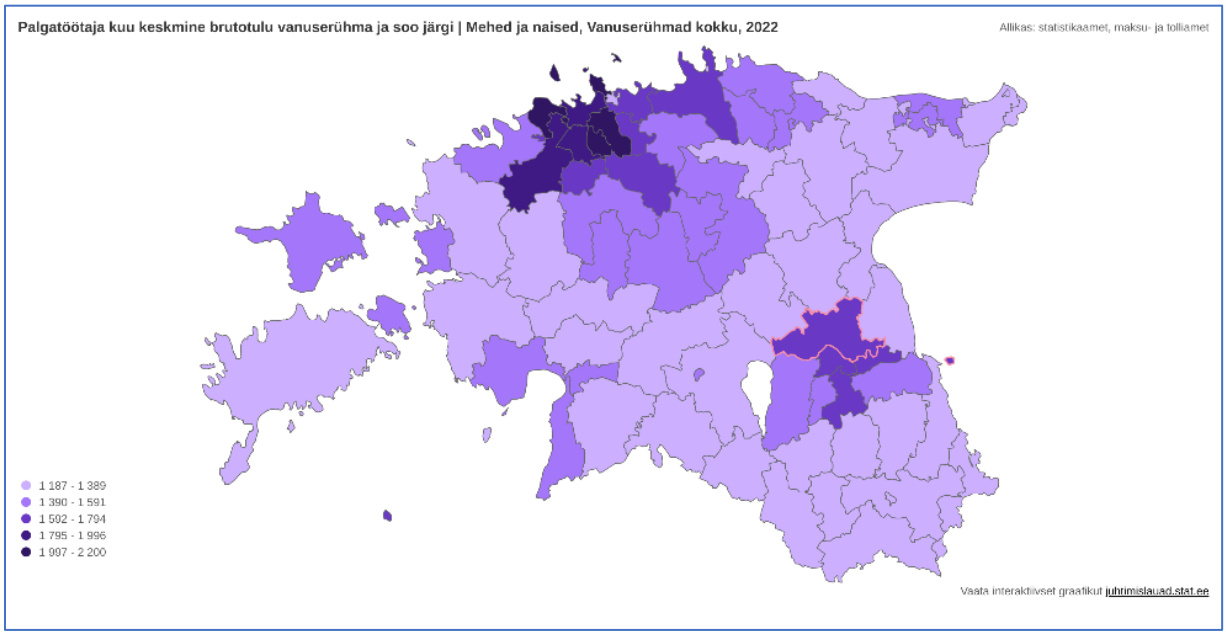

Joonis 6 Palgatöötaja keskmine brutotulu Eesti omavalitsustes (allikas Statistikaamet)

Brutotulu suurus ja aktiivses tööeas rahvaarvu kasv mõjutavad otseselt kohaliku omavalitsuse eelarve tulusid. Tartu valla põhitegevuse tulud on alates praegustes piirides Tartu valla moodustamisest 2018. aastal kasvanud 16 miljoni euro tasemelt ca 39 miljoni euroni 2025. aastal.

Maksuameti andmetele tuginedes oli Tartu vallas seisuga detsember 2025 kokku registreeritud 2720 juriidilist isikut (kasv võrreldes eelmise aastaga 218 ettevõtet). Neist 994 (37%) on tegutsevad, ehk neil on töötajad ja/või käive. Kõige enam tegutseb ettevõtteid ehituse valdkonnas (384 ettevõttest loetakse tegutsevaks 206). Kõige enam töötasu saavaid töötajaid oli töötlevas tööstuses, kus töötas 2025. aastal 2147 töötajat (langus võrreldes eelneva aastaga 48 töötajat). Keskmine palk Tartu valla ettevõtetes oli 2025. a detsembris 1725 eurot (kasv võrreldes eelneva aastaga 7%).

2026. aasta I kvartali andmetel olid Tartu valla suurimateks ettevõteteks käibe alusel Foxway OÜ, AS Terminal, Hanza Mechanics Tartu AS, Mayeri Industries AS, Huum OÜ. Töötajate arvu alusel olid suurimad tööandjad Tartu Vallavalitsus (arvestades ka koole, lasteaedu, kultuurimajasid, raamatukogusid ja huvikoole), Foxway OÜ, Hanza Mechanics Tartu AS, AS Terminal ja Mayeri Industries OÜ. Kokku oli Tartu vallas töökohti 5629 (teatmik.ee, seisuga 20.08.2026).

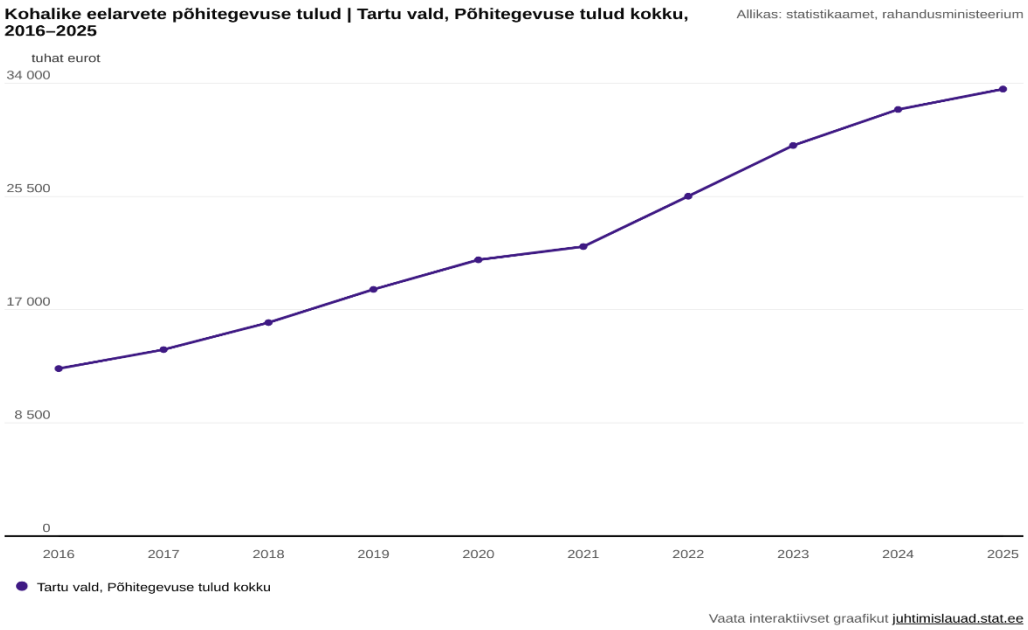

Joonis 7 Tartu valla eelarve põhitegevuse tulude suurus perioodil 2013-2022.

Põhitegevuse kuludest valdava osa (69%) moodustavad kulutused haridusele. Majanduskulud moodustavad 9% ning vaba aja ja kultuuri valdkonna kulud moodustavad 7% valla tegevuskuludest. Võrreldes 2022. aastaga on vähenenud keskkonnakaitse ning vaba aja ja kultuuritegevusega seotud kulude osakaal ning suurenenud on hariduse, majanduse ja üldiste valitsussektori teenuste kulude osakaal. Täpsem jaotus toodud alloleval joonisel 8.

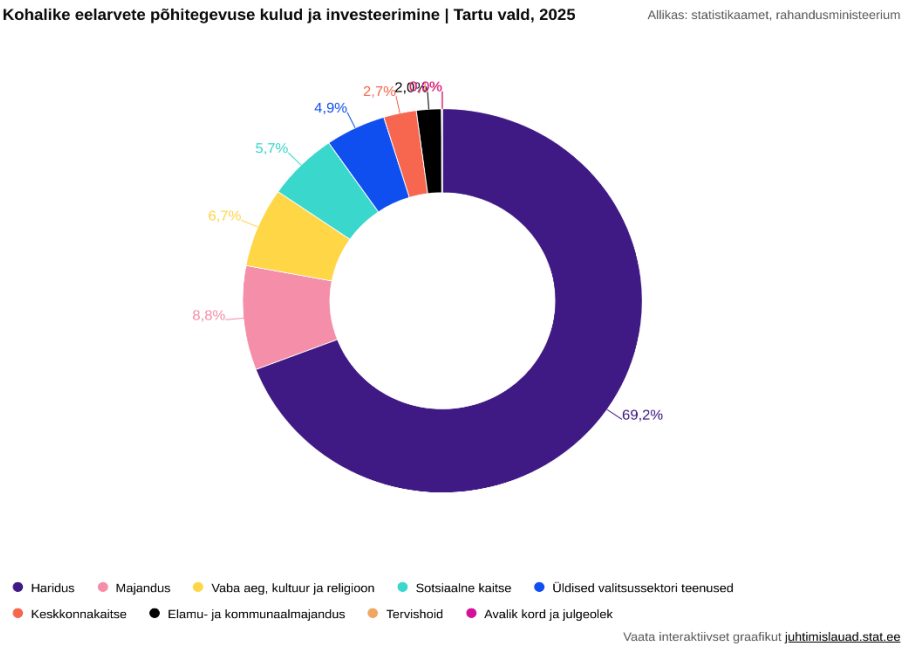

Joonis 8 Tartu valla eelarve põhitegevuse kulude jaotus valdkondade kaupa aastal 2024 (allikas Statistikaamet).

Hetkeolukorra, probleemide ja võimaluste analüüs tegevusvaldkondade lõikes.

Haridus

Alusharidus

Tartu vallas tegutseb kuus alusharidust andvat õppeasutust: kaks Raadi alevis, üks Kõrveküla alevikus, Lähte alevikus, Tabivere alevikus, Laeva külas ja Maarja-Magdaleena külas.

- Kõrveküla lasteaed "Päikeseratas", mis pakub Raadil ka lapsehoiuteenust. Kõrveküla lasteaia ajalugu ulatub 1970. aastasse. Kõrveküla lasteaia hoone rekonstrueeriti 2009. aastal. Keskkonnainvesteeringute keskuse toetuse abil varustati lasteaiahoone 2011. aastal tol ajal innovaatiliselt taastuvenergialahendustega: katusele paigaldatud päikeseenergiajaam ja tuulegeneraator ning maasoojuspump aitasid katta lasteaiahoone energiavajadust. Praeguseks on töös ainult päikeseenergiajaam. Ka Eesti mastaabis harukordse lahendusena on Kõrveküla lasteaias bassein, mida kõikide Tartu valla lasteaedade ja koolide õpilased kasutavad ujumise algõppe omandamiseks. Kõrveküla piirkonna arenedes väikeseks jääva lasteaia ruumiprobleemi lahendamiseks ehitati 2013. aastal lasteaia kõrvale moodulhoone 3 rühmaga. Kõrveküla lasteaias tegutseb 2025/2026. õppeaastal 20 lasteaiarühma, sealhulgas 1 tasandusrühm ning 8 lapsehoiurühma. Kokku õpib lasteaias 355 last.
- Raadi lasteaed "Ripsik". Raadi piirkond on Tartu linna lähedase alana valglinnastumise tulemusena kõige kiiremini kasvav piirkond Tartu vallas, mistõttu vald vajas piirkonda lasteaeda. Raadi lasteaia hoone ehitati 2019. aastal. 2022. aastal ehitati lasteaiale eraldi hoonena juurde "Nupsiku" maja. Juurdeehitus on rajatud A energiaklassiga hoonena, 2019. aastal ehitatud hoonel energiamärgis puudub. Raadi lasteaias tegutseb 2025/2026. õppeaastal 13 lasteaiarühma, kokku 235 lasteaiakohaga.
- Raadi Põhikooli eelkooli osa. Raadi piirkonna kiire kasv tõi kaasa vajaduse uue lasteaia järele. 2025 avatud lasteaias tegutseb hetkel kaks rühma. Hoone on uus ja rajatud A energiaklassi hoonena. Raadi põhikooli lasteaias õpib 2025/2026. õppeaastal 24 last kahes rühmas. Raadi põhikooli valmimiseni 2028. aastal tegutseb hoones ka kool, mistõttu rühmade arvu suurendamine on kooli valmimiseni keerukas.
- Lähte lasteaed "Kiisupere". Lähte on üks Tartu valla piirkondlikest keskustest. Lähte lasteaia hoone on ehitatud 1986. aastal. Rekonstrueeritud on hoone 2012. aastal ning 2022. aastal on rajatud lasteaia juurdeehitus. Lasteaiahoone kaalutud energiaerikasutuse klass on C. Õppeaastal 2025/2026 tegutseb lasteaias 8 rühma, mille hulgas 1 sõimerühm ja 1 liitrühm. Laste arv 142.
- Tabivere lasteaed „Rõõmula“. Tabivere alevikus paiknev Tabivere lasteaia hoone on ehitatud 1982. aastal. Varem on samas hoones paiknenud ka vallamaja ja sotsiaalhoolekandeasutus ning 2022. aastal kasutati seoses Ukraina sõjaga ühte hoone tiiba sõjapõgenike ajutise majutuskohana. 2023. aastal lasteaiahoone rekonstrueeriti täielikult. Tabivere lasteaias tegutseb 2025/2026. õppeaastal 5 lasteaiarühma, millest 1 on sõimerühm. Lapsi 73.
- Laeva lasteaed. Laeva küla on endise Laeva valla keskusena üks Tartu valla piirkondlikest keskustest. Laeva lasteaed on ehitatud 1986. aastal. 2021. aastal teostati energiatõhususe parandamiseks rekonstrueerimistööd. Lasteaiahoone energiakasutuse klass on D. Õppeaastal 2025/2026 tegutseb lasteaias 2 liitrühma 23 lapsega.
- Maarja-Magdaleena lasteaed "Muumimaja". Maarja-Magdaleena küla on Tartu valla põhjaosa keskus. Kuni 2022. aastani Tabivere lasteaia filiaalina tegutsenud Maarja-Magdaleena lasteaed reorganiseeriti J.V.Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikooli koosseisu. Samaaegselt otsustati lasteaiale ehitada uus hoone põhikooli hoone kõrvale. Uus A energiakasutuse klassiga hoone

valmis 2022. aastal. 2023/2024. õppeaastal tegutses lasteaias 3 rühma, sealhulgas 1 sõimerühm ja 1 liitrühm. Lapsi 41.

Lasteaedade hetkeseis ja arenguplaanid on esitatud lasteaedade arengukavades, mis on kättesaadavad konkreetse õppeasutuse koduleheküljel.

Põhiharidus

Tartu vallas tegutseb põhikool kuues asukohas: Raadi alevis, Kõrveküla alevikus, Lähte alevikus, Tabivere alevikus, Laeva külas ja Maarja-Magdaleena külas. Tartu valla koolides õppis 2023/2024. õppeaastal kokku 1579 last, neist 1409 last omandas põhiharidust ning 170 last keskharidust. Detailsemad andmed on kättesaadavad portaalist haridussilm.ee:

- Kõrveküla Põhikooli hoone ehitati 1952. aastal, sellele on erinevatel aegadel lisandunud juurdeehitusi. Põhjalikult rekonstrueeriti hoone ning lisati juurdeehitus 2020. aastal. Aastal 2021 lisandus uus spordihoone ning 2022. aastal rekonstrueeriti koolistaadion. 2025. aastal lisati kooli hoovi moodulhoone ruumiprobleemide leevendamiseks. Kõrveküla Põhikooli hoones tegutsevad lisaks ka Tartu valla muusikakool ja Kõrveküla raamatukogu. Kokku õppis Kõrveküla Põhikoolis õppeaastal 2025/2026 717 last. Kõrveküla aleviku suured elamuarendused on kasvatanud siinse piirkonna rahvaarvu ja nõudlust koolikohtade järele. Raadi kooli avamine on toonud leevendust, aga kuni Raadi põhikooli õppehoone valmimiseni on ruumikitsikus jätkuvalt suur.
- Lähte Ühisgümnaasiumi hoone on ehitatud mitmes järgus: vanim osa on rajatud 1959. aastal, juurdeehitus 1967. aastal ning eraldi hoonena algklasside maja 2012. aastal. 1965. aastal ehitati kooli juurde õpilaskodu hoone. Koolikompleksi juurde ehitati 2002. aastal spordihall. Peahoone energiaklass on F, alglasside majal D, õpilaskodul E, spordihallil C. Koolihoone rekonstrueerimiseks viidi 2021. aastal läbi arhitektuurikonkurss ning sõlmiti töövõtuleping projekteerimistööde teostamiseks. Aastatel 2022-2023 valmis Lähte Ühisgümnaasiumi hoone ja välialade rekonstrueerimise projekt. Lähte Ühisgümnaasiumi põhikooli osas õppis õppeaastal 2025/2026 377 õpilast. Õpilaste arv on püsinud viimasel viiel aastal stabiilsena üle 370 õpilase.
- Pika ajalooga Tabivere Põhikool tegutseb 1974. aastal rajatud hoones, mis rekonstrueeriti põhjalikult 2020. aastal. Rekonstrueerimistööde tulemusena omandas hoone B klassi energiamärgise. Kooliga samas hoones tegutsevad ka Tartu Valla Spordikool, Tabivere Huvikool ja Tabivere raamatukogu. Õppeaastal 2025/2026 õppis Tabivere Põhikoolis 133 last. Õpilaste arv on võrreldes eelneva aastaga vähenenud.
- Laeva Põhikool tegutseb 1934. a ehitatud D energiakasutusklassiga hoones. Koolihoone vahetus läheduses paikneb ka Laeva spordihoone ja staadion. Laeva Põhikoolis õppis 2025/2026. õppeaastal kokku 48 last. Mõnes õppeaines on rakendatud liitklassi põhimõtet.
- Aastasse 1680 ulatuva ajalooga J.V.Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikool tegutseb 1966. aastal ehitatud hoones, mille energiakasutusklass on F. Koolihoonel on ka spordisaal ning staadion. 2022. aastal liideti Maarja-Magdaleena lasteaed ja põhikool üheks institutsiooniks ning põhikooli juurde valmis uus lasteaiahoone. Põhikoolil on olemas ka õpilaskodu. Koolis õppis 2025/2026. õppeaastal 84 last.
- 2024. aasta detsembris asutati Raadi Põhikool (Tartu Vallavolikogu 18.12.2024 määrus nr 13). Raadi põhikool ehitati Raadile Keskuse tee 11 krundile. Esimesed klassid asusid Raadi Põhikoolis õppima 2025/2026 õppeaastal, mil kooliteed alustas 50 1. ja 2. klassi õpilast. Raadi põhikool tegutseb põhikooli hoone valmimiseni lasteaia hoones. Sellest tulenevalt põhikooli 2. ja 3. astet ei ole veel avatud.

Põhikoolide andmed ja tulemuslikkus on kättesaadavad portaalist www.haridussilm.ee . Tartu valla põhikoolide hetkeseis ja arenguplaanid on esitatud koolide arengukavades, mis on kättesaadavad konkreetse õppeasutuse koduleheküljel.

Keskharidus

Tartu valla ainus keskharidust andev asutus on Lähte Ühisgümnaasium. Lähte Ühisgümnaasiumis õppis 2025/2026. õppeaastal 170 õpilast.

Huviharidus ja noorsootöö

- Tartu Valla Noorsootöökeskus. Varem iseseisva allasutusena tegutsenud noortekeskuste asemel loodi 2026. aasta alguses asutus Tartu Valla Noorsootöökeskus, mille eesmärgiks on luua noortele tingimused, sealhulgas keskkond ja võimalused mitteformaalseks õppeks, vaba aja sisustamiseks ning huvitegevusega tegelemiseks ja toetada noorte omaalgatust. Noorsootöö tegevuskohtadena säilisid kõik senised noortekeskuste ruumid Tabivere alevikus, Lähte alevikus, Laeva külas ja Maarja-Magdaleena külas. Raadi ja Kõrveküla piirkonnas, kus elab valla kogurahvastiku suhtes kõige enam noori, noorsootöö läbiviimiseks spetsiaalsed ruumid puuduvad. Noorsootöökeskus osutab teenuseid ja nõustab ka väljaspool noortekeskuste ruume mobiilse noorsootööna.
  Tartu vallas tegutseb noortevolikogu, mille ülesandeks on esindada noorte huve vallavolikogus ja vallavalitsuses, kaasata noori otsustusprotsessidesse ja ellu viia erinevaid noorte omaalgatuslikke projekte. Noortevolikogu liikmeks saavad olla kõik valla territooriumil elavad või õppivad noored vanuses 12-26 eluaastat.
- Huvikoolid.
  Huvihariduse võimalused on Tartu vallas suhteliselt head.
  Väga head on võimalused tegeleda spordiga. Spordihariduse tugevast tasemest räägivad ka sportlikud edulood nii omavalitsuste tali- ja suvemängudel kui ka saavutussportlaste hulgas: Toomas Proovel, Kalle Kriit, Tarmo Raudsepp, Katre Laanes, Mattias Kuusik, Henry Räppo, Kristjan Rosenberg, Karmen Bruus jpt. Iga Tartu valla kooli juures on olemas spordisaal ja staadion. Kõrveküla Põhikooli spordihoone on uus. Lisaks on kasutusel Kõrveküla Spordihall. Rekonstrueeritud on Tabivere spordihoone. Tabivere ja Kõrveküla staadionid on rekonstrueeritud ning vastavad tänapäeva nõuetele. Lähtel asub suurem spordikompleks, mille moodustavad spordihall, staadion, suusarajad ning uisuväljak. 2022. aastal valminud uisuväljak on maakonnas ainulaadne ning seda on planeeritud edasi arendada. Laeva Põhikooli juures ning J.V.Veski nim Maarja-Magdaleena Põhikooli juures paiknevad spordisaalid ning staadionid võimaldavad tegeleda spordiga, kuid vajavad uuendamist.

  Kõrvekülast on pärit üks Eesti muusika suurkujusid Miina Härma, mistõttu on vallas alati au sees hoitud muusikaharidust. Kõrvekülas ja Lähtel tegutseb Tartu valla muusikakool ja Tabiveres Tabivere huvikool, kus on võimalik omandada pillimänguoskused mitmesugustel muusikainstrumentidel. Tabivere huvikool tegutseb uutes ruumides Tabivere Põhikoolis. Kõrveküla Põhikooli ja Lähte Ühisgümnaasiumi hoonetes paiknevad ruumid vajavad rekonstrueerimist/renoveerimist. Muusikaalane huviharidus vajab laienemist Laeva ja Maarja-Magdaleena piirkondadesse. Lisaks huvikoolidele toimuvad koolides muusikaharidust toetavad huviringid: kooriringid kõigis koolides, ansambliring Laeva Põhikoolis. Lisaks muusikaringidele toimuvad mitmes koolis näiteringid ja tantsuringid.

Vallas toimub David Otto Wirkhausile pühendatud noorte puhkpilli- ja löökpillimängijate konkurss Lõuna-Eesti regiooni õpilastele.

Kunsti- ja käsitööalased huviringid toimuvad Tabivere huvikoolis ning koolide juures.Mitmes koolis toimuvad tehnikaalased ringid, näiteks robootikaring ja tehnoloogiaring. Lisaks pakuvad erinevaid huvitegevusi eraalgatuslikud ettevõtted.

Tartu vallas tegutsevad huvikoolid

- Tartu Valla Spordikool, mis korraldab vallas spordialast huvitegevust, treeninguid ja spordiüritusi. Lisaks haldab Tartu Valla Spordikool valla spordihooneid, staadione ning muud sporditaristut. Tartu Valla Spordikooli ajalugu ulatub 2005. aastasse. Spordikoolis õppis 2024/2025. õppeaastal 515 õpilast seitsmel spordialal (kergejõustik, murdmaasuusatamine, võrkpall, korvpall, maadlus, judo, vibulaskmine) ning tegutseb 16 treenerit.
- Tabivere Huvikool tegutseb Tabivere Põhikooli hoones. Huvikoolis saab õppida muusikaerialadel ning kunsti- ja käsitööerialadel. Tabivere huvikoolis õppis 2024/2025. õppeaastal 109 õpilast.
- Tartu Valla Muusikakool tegutseb Kõrveküla Põhikooli hoones. Tartu valla muusikakoolis õppis 2024/2025. õppeaastal 93 õpilast. Õppida on võimalik mitmesuguseid pille: klaver, flööt, klarnet, saksofon, trompet, metsasarv, klassikaline kitarr, kitarr, löökpillid,

Haridusvaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs

1. Tugevused:

- Suhteliselt noor ja aktiivne rahvastik, laste arvu juurdekasv.
- Piirkonnakeskustes: Raadil, Kõrvekülas, Lähtel, Tabiveres, Laeval ja Maarja-Magdaleenas olemas lasteaed. Piirkonnakeskustes (v.a. Raadi) olemas põhikool;
- Keskhariduse omandamise võimalus vallas Lähte Ühisgümnaasiumis;
- Haridusasutused on oma eripära ja väljakujunenud traditsioonidega kogukonnas tunnustatud asutused.
- Haridusega seotud taristu valdavalt heas seisukorras: Uued või värskelt rekonstrueeritud lasteaiahooned Raadi alevis, Kõrveküla alevikus, Lähte alevikus, Tabivere alevikus ja Maarja-Magdaleena külas; rekonstrueeritud koolihooned Kõrveküla alevikus ja Tabivere alevikus.
- Kvalifitseeritud ja suurte kogemustega personal haridusasutustes, sealhulgas huvikoolides;
- Tasuta mitmekesine huviharidus; väga head võimalused osaleda huvihariduses spordi ja muusika valdkonnas.
- Kvalifitseeritud töötajatega ning oma ruumide ja vahenditega noortekeskuste olemasolu maalistes keskustes – Lähtel, Tabiveres, Laeval ja Maarja-Magdaleenas.
- Toimib õpilasmalev.

2. Nõrkused:

- Rahvastiku paiknemise ja sotsiaalmajandusliku struktuuri suur erinevus piirkonniti.
- Osaliselt halvas seisukorras või rekonstrueerimist vajavad ehitised: Lähte Ühisgümnaasiumi hoone, Maarja-Magdaleena Põhikooli hoone.
- Koolikohtade jätkuv puudus Raadi-Kõrveküla piirkonnas.
- Piirkondade erinevusest tulenevad erinevused valla haridusasutuste võimaluste ja võimekuse vahel.
- Tugispetsialistide puudus. Toetust vajavate õpilaste arvu kasv on kiirem kui tugimeetmete rakendamise võimalused.

- Koolitee turvalisus hajaasustusega maapiirkondades ja intensiivse liiklusega maanteede läheduses uuselamupiirkondades.
- Haridusasutuste vähene koostöö, vähene ruumide ja töötajate ristkasutus.
- Muutunud õpikäsitluse rakendamine pole levinud.
- Huviharidusvaldkondade vähene kaetus: head võimalused spordi ja muusikahariduse omandamiseks, loodusteaduste valdkonnad, tehnilised valdkonnad ja digipädevust tõstvad valdkonnad halvasti esindatud.
- Noorsootöö võimalused Kõrveküla-Raadi piirkonnas vähesed, kuna puudub noortekeskus.
- Noorsootööga vähe hõlmatud kooli lõpetanud noored.

3. Võimalused

- Haridusasutuste olemuse (ja maine) muutmine terve päeva vältel kogukonna aktiivses kasutuses olevaks haridus- ja kogukonnakeskuseks.
- Õpetaja elukutse atraktiivsuse suurenemine (sh maine, palk, muud hüved), mis võimaldab värvata parimad õpetajad ka maapiirkonna koolidesse.
- Riiklikud ja Euroopa Liidu toetusmeetmed õppehoonete energiatõhususe ja ruumide kvaliteedi parandamisse.
- Tartu valla elukeskkonna atraktiivsuse kasvatamine ja hoidmine. Toob kaasa elanikkonna kasvu, aga ka suuremad investeeringud, sh haridustaristusse ja eraõiguslike haridusasutuste loomisse.
- Tartu linna kui Eesti teadus- ja hariduskeskuse areng, mis võimaldab teha efektiivset koostööd teadus- ja haridusasutustega ning tagab lähedal töökohti Tartu valla elanikele, samas ka kvalifitseeritud töötajaid Tartu vallale.
- Koostöö riigiga Tartu valda riigigümnaasiumi loomiseks, mis tagab suurema atraktiivsuse ka Tartu valla põhikoolidele.
- Ühistranspordi ja teedevõrgu areng, mis tagab Tartu valla haridusasutuste kiire ja turvalise juurdepääsetavuse.
- Kaugtöö, kodukontorite ja digilahenduste areng, mis võimaldab koolitöid, aga ka huvihariduse programme ja noorsootööd ellu viia distantsilt. Mobiilsete ja jagatud teenuste areng, mis võimaldab teenuseid osutada ise selleks ruume omamata.

4. Ohud

- Rahvastiku vähenemine ja vananemine, mis toob kaasa hoonete ebaefektiivse kasutuse või vajaduse lõpetada haridusteenuse osutamine.
- Rahvastiku kiire kasv, mistõttu ei jõua vastata elanike ootustele haridusteenuse mahu ja kvaliteedi osas.
- Hariduse ja harituse maine langus, käelise tegevuse oskuste vajaduse langus, sportimise ja kultuurihuvi vähenemine ühiskonnas, nutisõltuvuse kasv.
- Haridussüsteemi toimetulekut ületav erivajadustega laste hulga kasv ning erinevate erivajaduste hulga kasv.
- Tartu linna lähedus – õpilased eelistavad Tartu linna koole valla koolidele.

Sotsiaal- ja tervisevaldkond

Sotsiaalhoolekanne

Tartu valla sotsiaalhoolekandega seotud objektid:

- Laeva sotsiaalmaja, mis valmis 2017. aastal. Sotsiaalmaja üks eesmärk on eluaseme võimaldamine neile isikutele ja perekondadele, kes ei ole ise suutelised seda endale tagama. Majas on kokku üheksa korterit: kaks esimesel korrusel ja seitse teisel korrusel. Kaks suuremat korterit teisel korrusel on mõeldud peredele, ülejäänud on väikesed kööktoad. Kõigis korterites on loodud võimalus söögi valmistamiseks ja hügieenitoiminguteks. Maja paremast küljeuksest on võimalus siseneda ratastooliga liikujatel, seal asub ka invakorter ning teenuste pakkumise ruum. Lisaks on esimesel korrusel saal, kus on võimalik koosviibimisi korraldada, saun ja pesupesemise ruum. Saunas ja pesupesemise ruume saavad sotsiaalkorterite elanikud ja teised soovijad kasutada vastava hinnakirja alusel.
- Tartu vallas on kaks päevakeskust: Tabivere Päevakeskus ja Maarja-Magdaleena Päevakeskus.
- Tammistu külas asub kolmetoaline avatud köögiga sotsiaaleluruum kolmele inimesele (valminud 2006. aastal) ja neljatoaline avatud köögiga sotsiaaleluruum neljale inimesele (valminud 2007. aastal).
- Maarja-Magdaleena külas asub sotsiaaleluruum.
- Lisaks pakub sotsiaalhoolekande teenuseid Tartu vallas SA Agrenska Fond Tammistu külas.

Erihoolekandeteenustest pakutakse pikaajalise kaitstud töö teenust, igapäevaelu toetamise teenust, töötamise toetamise teenust ja toetatud elamise teenust.

Valdava osa sotsiaalhoolekandeteenustest, mida Tartu vald ise ei osuta, ostetakse Tartu linna asutustelt. Väljaspool valda tehakse koostööd paljude Tartu linnas asuvate hoolekandeorganisatsioonidega, nagu Puuetega Inimeste Koda, Tartu Laste Turvakodu, Vaimse Tervise Hooldekeskus ning mitmete teiste kohalike omavalitsustega. Hooldekoduteenust osutavad Tartu valla elanikele erinevad hoolekandeasutused üle Eesti.

Laste heaolu tagamiseks on pakutud peredele vajaduspõhiseid sotsiaalteenuseid, koolitusprogrammi „Imelised aastad“ (Tartu VV ja TAI) või suunatud suhtlemiskoolitusele Gordoni perekool (Perekeskus Sina ja Mina). Koolides on tegeletud noorte vaimse tervise probleemidega ning tubaka ja narkootikumide leviku tõkestamisega.

Suurenenud on psühholoogilise individuaal- ja perenõustamisteenuse vajadus (mida osutavad erinevad teenusepakkujad). Perelepitusteenust on vajanud lahkuläinud või lahkuminevad lapsevanemad (Sotsiaalkindlustusameti pilootprojekt). Pered, kus on kasvamas erivajadusega laps on pere abi saanud lastehoiu-, tugiisiku- (SA Eesti Agrenska Fond; Tartu VV lepinguga ning ESF SKA) ning sotsiaaltransporditeenusest. Turvakoduteenust on vajanud lapsed ja pered vähesel määral (Tartu Laste Turvakodu). Hädaohus ja perest eraldatud lapsele või lastele on võimalik pakkuda asendushooldusteenust kriisihooldusperes (Tartu VV koostööleping SOS Lastekülaga) .

2026. aasta alguses loodi Tartu valla ametiasutus Tartu valla Sotsiaalteenuste Keskus, mille eesmärgiks on Tartu Vallavalitsuse sotsiaal- ja haridusosakonna määratud sotsiaalteenuste korraldamine, osutamine ja arendamine elanike parema iseseisva toimetuleku soodustamiseks ja säilitamiseks. Keskus osutab muu hulgas koduteenuseid, päevakeskuse teenuseid, toetatud elamise teenuseid. Sotsiaalteenuste Keskuse tegevuskohtadeks on Maarja-Magdaleena päevakeskus ja Tabivere päevakeskus, suur osa teenuseid osutatakse abivajaja juures kodus.

Tervis

Sporditaristu

Olulisemad spordiobjektid Tartu vallas on:

- Kõrveküla alevik: Kõrveküla Spordihall (sportimispaigad on pallimängude saal-korvpall, võrkpall, tennis ja kaks jõusaali-jõutõstmine, kulturism ja fitness, tõstesport, Kõrveküla *skatepark* (harrastatavad spordialad on BMX vabastiil, rulasport, rulluisutamise alad ja muud), Kõrveküla rannavõrkpalliplats (rannavõrkpall), 2022. aastal rekonstrueeritud Kõrveküla Põhikooli staadion (kergejõustik, jalgpall), 2021. aastal Kõrveküla Põhikooli juurdeehitusena valminud Kõrveküla Spordihoone (sportimispaigad on spordisaal-võrkpall, korvpall, sulgpall, saalijalgpall, saalihoki, kaks aeroobikasaali – rühmatreeningud ja harrastusvõimlemine, matisaal-maadlus, judo, jõusaal-jõutõstmine, kulturism, fitness, tõstesport), Kõrveküla Lasteaia Päikeseratas ujula (ujumine).
- Lähte alevik: Lähte Spordihall (harrastatavad spordialad on võrkpall, korvpall, saalihoki, sulgpall, tennis), Lähte suusa- ja jooksurajad (sportimispaigad on suusarajad-murdmaasuusatamine, jooksurajad-tervisejooks ja –kõnd, jõulinnak-harrastusvõimlemine, kulturism ja fitness), Lähte Ühisgümnaasiumi staadion ja palliväljak (sportimispaigad on staadion-kergejõustik, korvpalliplats-korvpall, uisuplats-iluuisutamine ja jäähoki), Lähte suusa- ja maadlusmaja (sportimispaigad on suusa- ja maadlusmaja-riietusruumid ja suusahooldus, maadlus- ja jõusaal- maadlus, jõutõstmine, kulturism, fitness, tõstesport), 2022. aastal valminud Lähte jääväljak (jäähoki, iluuisutamine ja teised jääspordialad), Lähte rannavõrkpalliväljakud (kaks rannavõrkpalli väljakut).
- Tabivere alevik: Tabivere Põhikooli staadion (harrastatavad spordialad on kergejõustik ja jalgpall), Tabivere Põhikooli spordikompleks (sportimispaigad on võimla- korvpall, võrkpall, saalijalgpall, väike saal-aeroobika, lauatennis), Tabivere discgolfi park, Tabivere Mõisapargi jõulinnak (harrastusvõimlemine, kulturism ja fitness), Tabivere miniareena (jalgpall, korvpall), Tabivere ranna võrkpalliväljakud (kaks rannavõrkpalliväljakut).
- Laeva küla: Laeva spordihoone (pallimängude saal- võrkpall, korvpall, sulgpall, jõusaal-jõutõstmine, maadlussaal-maadlus), Laeva spordiväljak (korvpalli- ja tenniseväljak-tänavakorvpall ja tennis, liuväli-uisutamine, rannavõrkpalliplats-rannavõrkpall, kaugushüppepaik-kergejõustik)
- Maarja-Magdaleena küla: J.V. Veski nim. Maarja-Magdaleena PK spordisaalid (võimla-võrkpall, korvpall, aeroobikasaal-aeroobika, rühmatreeningud, harrastusvõimlemine), J.V. Veski nim. Maarja-Magdaleena PK staadion ja palliväljakud (staadion-kergejõustik, jalgpalliväljak- jalgpall, tänavakorvpalliväljak-tänavakorvpall), Maarja-Magdaleena rannavõrkpalliväljak (omanik on Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Maarja-Magdaleena kogudus, asub aadressil Kiriku tee 1, rannavõrkpall).
- Äksi külas asuvad Äksi motokrossirada (omanik on Äksi Motoklubi, motosport), Tartu Kalevi Jahtklubi purjespordisadam (omanik on Tartu Kalev Jahtklubi, purjespordisadam, rannavõrkpalliplats).
- Juula küla võrkpalliväljak (omanik on MTÜ Juula Jõhvikas, asub Juula Külaplatsil, rannavõrkpall).
- Lammiku külas asuv Pärna talu maneež ja Pärna talu ratsaspordiväljak (mõlema omanik Hillar Kalda „Pärna talu“- koolisõit, takistussõit).
- Viidike külas asuv jahilasketiir (omanik on Tartu Jahindusklubi, jahilaskmine).
- Kergliiklusteed: Aruküla tee-Saadjärve kergliiklustee, Tartu-Kõrveküla kergliiklustee ja Äksi-Tabivere-Tormi kergliiklustee (harrastatavad spordialad on kepikõnd, kiir- ja rulluisutamine, tervisejooks ja –kõnd).

Arstiabi

- Perearstikeskused: Dr Minia Pääslane Perearst Pääslane OÜ kabinett Tabivere alevikus (Tuuliku 11 Tabivere alevik); Dr Ivika Oja OÜ Laeva perearstikeskus (Purje tee 5, Laeva); Dr Anthony Vitik Lähte Perearstikeskus (Poe 4/1 Lähte alevik). Raadi-Kõrveküla piirkonnas esmatasandi terviseteenuste osutaja kohapeal puudub, kuid Raadi piirkonna nimistuid teenindavad Tartus dr Ants Tammepuu ja dr Ivi Sonn. Suur osa piirkonna elanikest kasutab Tartu linnas paiknevate perearstikeskuste teenuseid.
- Kõikide Tartu valla koolide õpilastele pakutakse kooliõe teenuseid.
- Hambaravikabinetid tegutsevad Lähte alevikus (OÜ Lähte Hambaravi) ja Laeva külas (FIE Hambaravi Lii Uibonurm).
- Apteegid tegutsevad Tabivere alevikus (OÜ Tabivere apteek, Tuuliku 8, Tabivere alevik) ja Lähte alevikus (OÜ Anne-Mai apteek, Lähte alevik).
- Eriarstiabi pakkujaid Tartu vallas ei tegutse. Valla elanikud kasutavad Tartu linnas paiknevate terviseteenuse osutajate, eeskätt Tartu Ülikooli Kliinikum teenuseid.

Turvalisus ja pääste

Turvalisuse tagamiseks teenindab valda politseikonstaabel, kes tuleb kohale väljakutse korral. Mitmed piirkonnad ja korterelamud on liitunud naabrivalve liikumisega. Tabivere alevikus tegutseb ööpäevase valvega Tabivere päästekomando, Laeva külas on vabatahtlik päästekomando, Piirissaarel valmis 2018. aasta suvel uus päästehoone, milles toimetab vabatahtlik päästekomando.

Tartu valla supluskohad (Tabivere rand, Kukulinna rand, Kõrveküla Hariduse tn supluskoht, Kõrveküla Pärna tn supluskoht, Palalinna järve supluskoht) on varustatud päästevahenditega. Arendamisel on supluskohad Piirisaarel (Lõunarannas, Põhjarannas, Saare külas), Äksi külas (Kalda rand, Äksi rand).

2025. aastal toimus Tartu vallas 27 Päästeametis registreeritud tulekahju, millest 3 olid eluhoone tulekahjud. Kokku oli päästesündmuseid 124, millest 53 olid ATS valeväljakutsed. Tulekahjus hukkus 1 inimene. Uppumissurmasid 2025. aastal Tartu vallas ei olnud. Politsei- ja Piirivalveameti andmetel toimus Tartu vallas 2024. aastal 173 varavastast süütegu ning 12 avaliku korra rikkumist. Tartu valla territooriumil registreeriti 2025. aastal 2251 liiklusjärelevalvealast süütegu; peamiselt kiiruse ületamised, sõiduki juhtimine juhtimisõiguseta ning sõiduki juhtimine alkoholijoobes. Liiklusjärelevalve alased süüteod registreeritakse asukoha põhiselt, mistõttu mõjutavad staatilisi näitajaid Tartu valda läbivad suured maanteed (Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa, Jõhvi-Tartu-Valga, Tartu-Jõgeva-Aravete).

Sotsiaal- ja tervisevaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs:

1. Tugevused

- Suhteliselt noor ja kasvav rahvastik, noore ja aktiivse elanikkonna sisseränne.
- Valdav osa tervishoiu- ja sotsiaalteenustest on kättesaadavad kohapeal või lähedal Tartu linnas.
- Tervist toetava taristu olemasolu ja hea seisukord valla suuremates keskustes:
  - spordihooned, staadionid Kõrvekülas, Lähtel, Tabiveres, Laeval ja Maarja-Magdaleenas;
  - spordiplatsid, mänguväljakud, välijõusaalid ja muud avalikud aktiivset liikumist toetavad objektid enamikus tihedamalt asustatud asumites;
  - vaimset tervist toetava taristu (koolid, raamatukogud, kultuurimajad jms) ja tegevuste (huviringid, koolitused) kättesaadavus kogu vallas;
  - Aktiivsed kogukonnad;
  - Päevakeskused Tabiveres ja Maarja-Magdaleenas, sotsiaalmaja Laevas.

- Valla sotsiaalvaldkonnas tegutsevad kvalifitseeritud töötajad ning loodud on toimivad koostöö- ja tugivõrgustikud abivajajate toetamiseks;
- Perearsti vastuvõtu olemasolu Tabiveres, Maarja-Magdaleenas, Laeval ja Lähtel.
- Päästemeeskondade olemasolu kohapeal ja Tartu linna meeskonnad läheduses.
- Naabrivalve piirkonnad ning tugevad kogukonnad.
- Heas seisukorras infrastruktuur, sh kergliiklusteed, tänavavalgustus jms.

2. Nõrkused:
- Demograafiline ebaühtlus piirkondade vahel.
- Ühistranspordilahenduste ebapiisavus nii liinide asukoha kui sageduse osas.
- Koostöö vähene koordineeritus kohapealsete asutuste ja kogukondade vahel
- Suure rahvaarvuga Raadi-Kõrveküla piirkonnas puudub esmatasandi tervishoiuteenuse osutaja.
- Sotsiaalkorterite halb seisukord, hoolekandeasutuse puudumine.
- Suur erinevus teenustele juurdepääsu võimalustes linnalähedaste ja kaugemate hajaasustuspiirkondade vahel.
- Puudub perearstikeskus Raadi-Kõrveküla piirkonnas.
- Elanikkonna vähene turvalisuse ja päästealane teadlikkus.

3. Võimalused:
- Majandusarengu, ettevõtluse arengu, kinnisvara arenduste ja elanikkonna arvu jätkuv kasv Tartu vallas, mis muudab piirkonna atraktiivseks eraõiguslikele tervishoiu- ja sotsiaalhoolekandeteenuste pakkujatele.
- Ühiskondlik tervisekäitumise paranemine (alkoholi, narkootikumide ja muude sõltuvust tekitavate ainete tarbimise vähenemine, samas liikumisharjumuste suurenemine, tervisliku toitumise eelistamine jms).
- Koostöö naaberomavalitsustega teenuste võrgustumiseks ja piirkondlike spetsiifiliste pädevuste koondumiseks.
- Kogukondade areng ja aktiveerumine, mis võimaldab olla kogukonnal efektiivne partner teavitamisel, info jagamisel, ennetustöös ning kogukonnaliikmete toetamisel.
- Kogukonna tööriistakasti loomine.
- Ühistranspordi ja Tartu linna juurdepääsuteede arendamine (Idaringtee, Põhjaringtee), mis tagab kiirema ja lihtsama ligipääsu Tartu linna teenustele.

4. Ohud
- Rahvastiku vananemine ja vähenemine hajaasustuspiirkondades.
- Elanikkonna terviseteadlikkuse ja kehalise aktiivsuse vähenemine.
- Majanduslangus, kriisisituatsioonid ning nendega kaasnevate majanduslike võimaluste vähenemine, töötuse suurenemine, abivajaduse suurenemine ning stressi mõjud tervisele ja tervisekäitumisele.
- Suutmatus kohaneda elanike arvu muutuste ja/või vajaduste muutustega, mistõttu väheneb elanike rahulolu teenustega.
- Elukeskkonna atraktiivsuse vähenemine, mis toob kaasa elanikkonna vähenemise ja/või kohalikele teenustele Tartu linnas pakutava eelistamise, võimendades keskkonna halvenemist veelgi.
- Kogukonnaaktivistide ja eestvedajate läbipõlemine.

Taristu

Teed ja transport

Tartu valda läbivad olulised riigi põhimaanteed: Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa tee nr 2 ja Jõhvi-Tartu-Valga tee nr 3. Lisaks läbivad valda riigi tugimaanteed: Tartu-Jõgeva-Aravete maantee nr 39, Kärevere-Kärkna nr 41, Kärkna-Kobratu nr 42, Aovere-Luunja nr 44 ja Aovere-Kallaste-Omedu nr 43. Tartu valda läbib ka Tallinn-Tartu raudteeliin. Tartu vallaga on seotud laevatatavate veekogudena Emajõgi ning Peipsi järv.

Teederegistri andmete alusel on Tartu vallas kokku 1068 kohalikku teelõiku kogupikkusega 414 km (318 km maanteid ja 96km tänavaid), mille hulgas on nii Tartu valla munitsipaalomandisse kuuluvad teed kui avalikus kasutuses olevad erateed. Kõige enam on vallas kruusateid (ligikaudu 80% kõigist kohalikest teedest). Asfaltbetoonkattega on vallas peamiselt tänavad (93% kõigist asfaltbetoonkattega kohalikest teedest). Kokku hooldab Tartu vald 476 km teid. Peamiselt on valla poolt hooldatavate teede hulgas kohalikud teed, aga ka RMK-le kuuluvaid metsateid ning erateid. Tartu vald on võtnud ülesande puhastada talviti lumest vallaelanike koduteed.

Probleemiks on kruusateede lagunemine ja tolmamine kuival perioodil. Tartu vald on järjepidevalt asukohtades, kus kruusatee kulgeb elamute lähedalt, kasutanud tolmutõrjelahendusi. Siiski on mitmed teelõigud külade vahel veel tolmuvabaks muutmata. Pehmed talved ja temperatuuri kõikumine talvel toovad kaasa kruusateede kiire lagunemise.

Transpordiga seotud kitsaskohaks on ka Tartu linna juurdepääsude vähene läbilaskvus. Suure elanike arvuga Raadi-Kõrveküla piirkonnast Tartu linna viivatel teedel on tipptundide ajal ummikud. Olemasolevad liiklussõlmed ei võimalda ka kiiret ühistranspordiühendust. Eelduste kohaselt aitavad probleemi lahendada ehitamisel olev Muuseumi tee pikendus ning kavandatavad Tartu linna idapoolne ümbersõit (nn Idaringtee, mis ühendab Tartu-Räpina maanteed ja Jõhvi-Tartu-Valga maanteed) ja põhja poolne ümbersõit (Põhjaringtee, mis ühendab Tartu-Jõgeva-Aravete maanteed ja Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maanteed).

Tabel 2 Tartu valla kohalike teede jaotus katete järgi seisuga 01.01.2026 (allikas Teederegister)

Katte liik	maantee (km)	tänav (km)	Kokku (km)
freesipurust kate		0,053	0,053
kattega tee (katte liik teadmata)	10,971	10,859	21,83
killustikkate	0,372		0,372
kruusatee	295,968	36,533	332,501
monteeritav raudbetoon		2,515	2,515
mustkate, bituumenstabil. kate		5,446	5,446
pinnastee	6,471	1,371	7,842
pinnatud kruusatee	3,806	7,458	11,264
tihe asfalt	0,596	31,223	31,819
KOKKU	**318,184**	**95,458**	**413,642**

Tartu vallas paikneb 174 erineva nimega Kohanimeregistris registreeritud ühistranspordi peatust. Lisaks bussiliinidele läbivad Tartu valla peatusi reisirongid (Tabivere ja Kärkna peatused) ning laevad (Piirisaare sadam).

Perioodil 2020-2025 on Tartu valda rajatud 6 Rattaringluse parklat: Kõrveküla alevikus Pärna tn ja Vasula tee ristmikul, Lähte alevikus bussipeatuse juures, Raadi alevis Coop kaupluse juures ja Selveri

kaupluse juures ning Vahi alevikus, Vahi tööstuspargis Silikaadi tn ja Estakaadi tn ristmikul ja Huum OÜ tootmishoone juures. Aastal 2024 laenutati Tartu valla Rattaringluse parklatest ratast ligikaudu 14000 korral. Lisaks Tartu lähialade rattaringluse süsteemile on Piirisaarele soetatud jalg- ja tõukerattad turismi soodustamiseks saarel.

Raudtee läbib Tartu vallas tihedamalt asustatud piirkondi Tabivere alevikus ja Kärkna külas. Mõlemas kohas on ka raudteepeatus reisirongi liiklusele ning raudteesõlmed. Raudteetaristut on riigi poolt pidevalt rekonstrueeritud. Emajõge ületavas lõigus on raudtee õgvendatud ning rajatud uus raudteesild üle Emajõe. Kasutuselt välja jäänud vana raudteesild on planeeritud üle anda omavalitsustele. Raudtee rekonstrueerimiseks on planeeritud õgvendada ka lõiku Kastli külas. Tabiveres jaotab raudtee aleviku kaheks. Turvaliseks liiklemiseks on 2020. aastal rajatud jalakäijate tunnel raudtee alt. Raudteeülesõidukohtasid on turvalisemaks muudetud järjepidevalt. Kuigi raudtee pakub kiireid ühistranspordi võimalusi, ei ole Tartu vallas rongiliikluse sagedus piisav.

Laevateid on Tartu vallas üks – Laaksaare ja Piirissaare vaheline laevatee teenindab muu hulgas Piirissaare ühistranspordiühendust suvel praamiga ja talvel hõljukiga. Piisavate talviste jääolude korral on olnud avatud ka jäätee, kuid riiklike vahendite nappuse olukorras ja piisava ohutuse tagamiseks ei ole viimastel aastatel jääteed avatud.

Ühisveevärk ja kanalisatsioon

Tartu vallas tegutsevad vee-ettevõtjatena Tartu Vesi AS ja Emajõe Veevärk AS. Tartu Veevärk AS opereerib Tartu linnaga piirnevates asustusüksustes (Raadi alev, Kõrveküla alevik, Tila küla ja osaliselt Vahi alevik). Suuremal osal valla territooriumist tegutseb ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide operaatorina Emajõe Veevärk AS. Hajaasustuses on valdavalt kasutusel individuaalsed veevõtu ja reoveekäitluse lahendused. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteeme (ÜVK) rekonstrueeritakse järjepidevalt erinevate toetusmeetmete abil. Linna lähedastes piirkondades ja suuremates arenduspiirkondades toimub ÜVK ala laiendamine valdavalt erainvestori rahastusega. Hajaasustuses kasutatakse aktiivselt Hajaasustuse programmi võimalusi. 2025. aastal rahastati Hajaasustuse programmist kokku 29 projekti, millest 9 olid seotud veesüsteemide parendamisega, 16 kanalisatsioonisüsteemide parendamisega ja 4 juurdepääsuteede parendamisega Tartu valla hajaasustusega aladel.

Energiavarustus

Tartu vallas on kolm kaugküttepiirkonda: Tabivere alevikus, Lähte alevikus ning Raadi alevis (Eesti Rahva Muuseumi lähiümbrus). Valdav osa valla majapidamistest kasutab lokaalseid küttelahendusi. Ka enamus korterelamutest omab lokaalseid gaasikatlamaju. Tabivere Soojus OÜ omanduses olev Tabivere kaugküttekatlamaja kasutab energia tootmiseks hakkepuitu. Tartu Valla Kommunaal OÜ opereeritav Lähte kaugküttevõrgus on kasutusel tahkekütusel (hakkepuit) töötav katlamaja. Raadi kaugküttepiirkonda kütab Gren Tartu AS Tartu koostootmisjaamast. 2021. aasta energiakriis, mida süvendas 2022. aastal alanud Ukraina sõda on esile toonud probleemid seoses maagaasi hinna ja tarnekindlusega ning elektrienergia kõrge hinnaga. See suurendab vajadust kasutusele võtta kohapeal kättesaadavaid taastuvenergia ressursse. See tagab lisaks keskkonnasäästule ka suurema sõltumatuse imporditavatest energiakandjatest. Tulenevalt eeltoodust kavandati Lähte gaasikatlamaja asendamine hakkpuidul töötava katlamajaga. Uus katlamaja valmis 2025. aastal. Energiavarustuse arendamise detailsem analüüs ja tegevuskava on toodud vastava piirkonna soojusmajanduse arengukavas.

Taristuvaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs

1. Tugevused:

- Heal tasemel piirkondlikke keskusi ühendav teedevõrk ning juurdepääsud küladesse.

- Säästlikud tänavavalgustuslahendused on olemas või rajamisel enamiku kompaktse asustusega piirkondades.
- Piirkonnakeskused on ühendatud ühistranspordivõrgustikku, sealhulgas on Tabiverre ja Kärknasse võimalik pääseda ka rongiga.
- Piirissaar on ligipääsetav aastaringselt (suvel praamiga, talvel hõljukiga).
- Rajatud on ulatuslikud kergliiklusteed (Tartu-Äksi, Äksi-Tabivere, Tartu-Kõrveküla) ning rajatud on rendijalgrataste parklad Kõrveküla ja Lähte ja Vahi alevikesse.
- Suuremad tiheasustusalad on haaratud ühisveevärgi ja-kanalisatsiooniga (ÜVK) ning vald on pidevalt panustanud hajaasustuse programmi (HAP) veevarustuse ja reoveekäitluse parandamiseks maapiirkondades.
- Tabivere alevikus ja Lähte alevikus toimib kaugküttevõrk, osaliselt on kaugküttevõrk olemas Raadi alevis. Tabivere katlamaja kasutab kütmiseks taastuvaid ressursse (hakkepuit).
- Suhteliselt vaba ja avatud ruum, kuhu planeerida kvaliteetset elukeskkonda.

2. Nõrkused:

- Ühendused Tartu linnaga ebapiisavad, sagedased ummikud tipptundidel.
- Palju tihedat hooldust vajavaid ja tolmavaid kruusateid.
- Kergliiklusteede võrgustik turvaliseks elu- ja töökoha või elukoha ja teenuse (sh kool, lasteaed, kauplus) vahel liikumiseks ebapiisav.
- Ühistransport suure ja hajaasustusega territooriumi tõttu paljudes kohtades ebapiisav ning efektiivsuse saavutamine keeruline.
- Vee kvaliteet paljudes kohtades halb ning vajab kvaliteedi tagamiseks suuri investeeringuid.
- Suured arenduspiirkonnad Vahi alevikus ÜVKga hõlmamata.
- Valla hoonete energiatõhusus suhteliselt madal ja küttelahendused seetõttu ebaefektiivsed. Laialdaselt kasutusel fossiilsed kütused, sealhulgas Lähte katlamajas.
- Suured tiheasustuspiirkonnad ei ole haaratud kaugküttevõrku Kõrveküla alevikus ja Raadi alevis.
- Kiire internetiühenduse puudumine paljudes kohtades, eriti hajaasustuses.

3. Võimalused:

- Suurte riigi põhi- ja tugimaanteede (Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee, Jõhvi-Tartu-Valga maantee, Tartu-Jõgeva-Aravete maantee), aga ka Tallinn -Tartu raudtee arendamine, mis tagab kiire ja turvalise ühenduse Tartu linna, Tallinna ja Eesti teiste keskustega, samas ka ühendused valla erinevate piirkondade vahel.
- Tartu linna idapoolse ja põhjapoolse ümbersõidu väljaehitamine ning Muuseumi tee pikenduse väljaehitamine, mis võimaldavad kiirema ja turvalisema liikluse valla ja linna vahel.
- Elanike liikumis- ja tarbimisharjumuste muutumine, eelistades liikumist jala ja jalgrattaga ning selle eelistuse suunamiseks valla investeeringute toetamine riiklike ja EL meetmete kaudu.
- Valla kui elukeskkonna atraktiivsuse kasv koosmõjus majanduskasvu ja elanikkonna ostujõu kasvuga, mis võimaldab suurendada investeeringuid veevarustuse ja reoveekäitluse arendamisse.
- Energiakriis, mis suunab inimesed teadlikumalt energiat tarbima ning kasutama efektiivsemaid energia tootmise lahendusi, sealhulgas kaugküttelahendusi, personaalseid päikeseenergia jaamasid jms.
- Päikeseenergia ja muude kliimaneutraalsete energiatootmise lahenduste areng, mis võimaldab neid energiajulgeoleku tagamiseks laialdasemalt kasutusele võtta.
- Tartu teadusasutustega seotud võimaluste kasutamine.

- Internetiühenduse rajamise toetamine.

4. Ohud:

- Autostumise jätkuv kasv, mis suurendab liiklusintensiivsust, ummikute riski ning vähendab teede turvalisust.
- Energiakriis, mis vähendab elanike toimetulekut ja suurendab abi vajadust.
- Kliimamuutustega kaasnevad mõjud taristule, sh näiteks teid lõhkuvate sulaperioodide sagenemine talvel, joogiveevarustust mõjutavad põua ja paduvihmade perioodid, kütte- ja jahutussüsteemide lahendusi mõjutavad põuaperioodid ja ekstreemsed külmad talviti.
- Päikeseenergialahenduste elektrivõrguga liitumisvõimaluste vähenemine ja puudumine, mis takistab taastuvate energiatootmise võimaluste kasutuselevõttu.
- Liiga kiire elanike juurdekasv – taristu ehitamine ei jõua nõudlusele järele.

Keskkond

Mitmekesisus

Tartu valla kogupindala on 742 km^2, sellest ligikaudu 20% on kaitsealuseid maid. Ulatuslikud looduskaitsealad paiknevad valla lääneosas (Alam-Pedja looduskaitseala ja Kärevere looduskaitseala), põhjaosas (Vooremaa maastikukaitseala) ja idaosas (Peipsiveere looduskaitseala). Väiksem looduskaitseala paikneb ka Raadi alevis. Tartu valla üldplaneeringuga on määratletud rohevõrgustiku tugialad ja rohekoridorid, et oleks tagatud elurikkuse säilimiseks ja arenguks. Tartu valla üldplaneeringuga nähakse ette rohealade suurendamine tiheasustuspiirkondades.

Tartu vallas paikneb mitmeid tõrjutavaid karuputke kolooniaid. Muudest invasiivsetest võõrliikidest on teada Hispaania teeteo leiud Raadil.

Puhas keskkond

Valla territooriumil on 5 suuremat looduslikku järve: Saadjärv, Soitsjärv, Elistvere järv, Kaiavere järv, Raigastvere järv, lisaks on Tartu vald seotud Peipsi järvega, mis ümbritseb Piirissaart. Tartu valla energia- ja kliimakava eelnõu kohaselt oli Saadjärve ökoloogiline seisund aastal 2019 hea. Soitsjärve, Elistvere, Kaiavere ja Raigastvere järvede ökoloogiline seisund oli aga kesine põllumajandusliku tegevuse tõttu järvi piiravatel voortel.

Suurematest vooluveekogudest läbib Tartu valda Amme jõgi. Emajõgi ja Pedja jõgi on Tartu valla piiriveekogudeks.

Õhu kvaliteet on vallas suhteliselt hea. Keskkonnalubade ja registreeringute registri kohaselt on Tartu vallas väljastatud kokku 18 keskkonnaluba põletusseadmete käitamiseks (sooja tootmine, viljakuivatid jms), lenduvaid orgaanilisi ühendeid sisaldavate kemikaalide kasutamiseks (autoremonditöökojad, trükikojad, puhastusteenuste pakkujad jms) või produktide, saaduste, toodete laadimiseks (terminalid, tanklad, kütuse laadimise kohad jms).

Viimasel ajal on esinenud probleeme Raadi aleviku piirkonnas asfalditehaste käitamisel tekkinud kütteaine haisu leviku tõttu. Samuti on probleeme esinenud kruusateede tolmamise tõttu eluhoonete läheduses. Eraldi on tõstatunud müraprobleemid nt Äksi Motorantšo tegevusega kaasneva müra osas, Kuusisoo tööstuspargis AS Tartu Graanul tegevusega kaasneva müra osas ning Viidike jahilasketiiru kasutamisel tekkiva müra osas.

Elamuarendus Tartu linna lähialadel toob piirkonda suurel arvul uusi elanikke ning ettevõtteid. Sellega seoses kasvab oluliselt piirkonnas kasutatavate mootorsõidukite arv ning kaasnevalt suureneb heitgaaside, tolmu ja müra levik. Tartu valla üldplaneeringuga on kavandatud erinevaid

keskkonnamõju leevendamise meetmeid – kaitsehaljastus konfliktaladele, haljastuse osakaalu tõstmine tiheasustusaladel, ühistranspordiga, jalgsi ja jalgrattaga liikumise taristu eelistamine jms.

Jäätmemajandus

Kogu Tartu valla territoorium on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Alates 2022. a suvest algas uus korraldatud jäätmeveo lepinguperiood. Kõikidel jäätmevaldajatel on kohustus omada segaolmejäätmete konteinerit. Lisaks tuleb kõikidel liigiti koguda toidujäätmeid, kusjuures korterelamud peavad omama biolagunevate jäätmete konteinerit, eramud võivad kasutada ka kompostimist. Korterelamutel on kohustus liigiti koguda ka paberit ja pappi. Soovi korral on võimalik üle anda pakendijäätmeid, klaaspakendeid, suurjäätmeid ning aia- ja haljastusjäätmeid. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud ka Piirisaar. Piirisaarel paikneb ka valla ainus jäätmejaam. Vallaelanikel on võimalik liigiti kogutud jäätmeid üle anda Tartu linna jäätmejaamas.

Kliimaneutraalsus

Eesti on võtnud kohustuse saavutada aastaks 2050 kliimaneutraalsus. Ka Tartu vallal on oma osa selle eesmärgi saavutamisel. Tartu valla koostatava energia- ja kliimakavas on Tartu valla eesmärk saavutada aastaks 2030 süsinikuheite vähenemine 70Kt CO_2 ekvivalendini võrreldes aastaga 2019 (so suhtarvuna 19% võrra). Selle saavutamiseks on Tartu vald juba ette võtnud mitmeid projekte: Energiasäästlikumateks on ehitatud Laeva lasteaia hoone, Lähte lasteaia hoone, Tabivere lasteaia hoone. Energiatõhususe saavutamise meetmeid on rakendatud Kõrveküla Põhikooli juurdeehituse ja spordihoone ehitamisel. Tabivere Põhikooli hoone on ehitatud A- energiaklassiga. Raadi lasteaia „Nupsiku“ hoone ja Maarja-Magdaleena lasteaiahoone on ehitatud A-energiaklassi hoonena. Keskkonnasõbralikuna on kavandatud ja ehitatud Raadi Põhikooli lasteaiahoone. Kõrveküla Põhikooli hoone katusele rajatakse päikeseelektrijaam ja ehitamisel on salvestusseadmed. Eesmärkide saavutamiseks peab jätkuvalt tegelema hoonete energiasäästlikkuse saavutamisega. Samuti tuleb tegeleda maastiku süsinikusidumise võime tõstmisega.

Keskkonnavaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs

Tugevused

- Suhteliselt suur kaitstav pindala.
- Tiheasustusalad haaratud ühisveevärgi ja -kanalisatsioonivõrguga
- Hajaasustusalal hajaasustusprogrammi (HAP) rakendamine ja valla toetus meetmesse kuni 100000 eurot aastas.
- Suur hulk suuri looduslikke veekogusid.
- Kogu vald hõlmatud korraldatud jäätmeveoga.
- Jäätmete eraldikogumise lahendused avalikke teenuseid pakkuvates hoonetes (koolid, lasteaiad, vallamaja jms).
- Oluline osa vallale kuuluvatest hoonetest on madala energiakasutusega ning kasutusele on võetud erinevaid energiasäästumeetmeid (Kõrveküla Põhikooli hoone koos spordihoonega, Tabivere Põhikooli hoone, Raadi lasteaed Ripsik hooned, Lähte lasteaia hoone, Maarja-Magdaleena lasteaia hoone).

Nõrkused

- Looduslike veekogude kesine seisund.
- Suur hulk hajaasustuse reoveesüsteemidest rekonstrueerimata.
- Paljud vanemad uusasumid ei ole ühendatud toimivate reoveekäitluse lahendustega.
- Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonisüsteemide arendusvõimalused kiiresti arenevates piirkondades (Raadi-Kõrveküla) piiratud.

- Suur kruusateede osakaal ja sellega kaasnev tolmamine.
- Mürahäiringuga ettevõtted ja tegevused – nt Äksi krossirada, Viidike jahilasketiir, Kuusisoo tööstusala.
- Paljud vallale kuuluvad hooned (nt Lähte Ühisgümnaasiumi hoone, Tabivere lasteaed, Maarja-Magdaleena Põhikooli hoone, Laeva Põhikooli hoone, vallamaja hoone jt) on ebapiisava energiakasutuse klassiga ning vajavad rekonstrueerimist.

Võimalused

- Keskkonda väärtustavate elanike ja ettevõtete arvu suurenemine vallas, kes suunanäitajatena tõmbavad kaasa teisi elanikke.
- Elanike tarbimisharjumuste muutmine ressursisäästlikumaks -sh veekasutus, jäätmetekke vähenemine.
- Kliimamuutustega kohanemise meetmete rakendamine, sealhulgas kõrghaljastuse suurendamine, soojussaarte vähendamine jms.
- Tartu linna lähedus ja võimalused kasutada sealset infrastruktuuri eraldikogutud jäätmete üleandmiseks.
- Kliimaneutraalsuse saavutamist toetavate riiklike ja EL rahastusvõimaluste väljatöötamine, mis võimaldab kiiremini saavutada püstitatud kliimaeesmärke.

Ohud

- Kaitsealade laienemine selliselt, et tekivad konfliktid kaitse eesmärkide ja senise maakasutuse eesmärkide vahel.
- Kliimamuutuste negatiivsete mõjude ilmnemine kiiremini meetmete rakendamisest.
- Elamuarenduse arendussurve ja tehnovõrkude arendusvõimaluste mittevastavus.

Kultuur

Tartu vallas asub neli rahvamaja: Tabivere alevikus, Laeva külas, Maarja-Magdaleena külas ja Tammistu külas (vt ka http://kultuur.tartuvald.ee/uldinfo).

Tammistu rahvamaja, ametliku nimega Tammistu Raamatukogu-Külakeskuse juba 1918. aastal rahvamajaks ehitatud hoone rekonstrueeriti 2020. aastal. Hoone II korruse ruumid remonditi raamatukogu ruumideks 2022. aastal. Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses toimuvad käsitööring, muusikaring ning treeningud (aeroobika, zumba ja piloxing fitnesstreeningud).

Tabivere rahvamaja on kaasaegne mitmesuguste võimalustega kultuuriasutus. Rahvamajas toimuvad huviringid (harrastusteater, laste ja noorteteater, võimlemine, jooga, tantsustuudio, koorid ja ansamblid). Tabivere rahvamajas on konverentsideks, seminarideks, sünnipäevadeks, pulmapidudeks ning firmapidudeks võimalik rentida suurt saali, kuhu mahub kuni 200 inimest. Väiksemateks pidudeks on võimalik üürida ülemise korruse baar-fuajeed, mis mahutab kuni 50 inimest. Rahvamajaga samas hoones tegutseb Tabivere noortekeskus. Hoone esimesel korrusel tegutseb kohvik „Sahver“.

Maarja-Magdaleena rahvamaja tegutseb kirikule kuuluvas endises pastoraadihoones. Kasutada on ca 80 inimest mahutav saal, kaminatuba ja ringiruum. Rahvamajas korraldatakse huviringe (segakoor, naisansambel, käsitööring, bridžiklubi, estraadiring, Wiera teater, väikekandle ring).

2014. aastal renoveeritud Laeva kultuurimajas tegutsevad mitmed huviringid (Naisrühm „Kanarbik“, mustlastantsurühm „Tseritsa“, kapell „Kobedad“, Laeva segaansambel, näitering, jumpingu treeningud).

Raamatukogusid tegutseb 2023. a lõpuks 9: Kõrveküla alevikus, Lähte alevikus, Äksi alevikus, Tabivere alevikus, Laeva külas, Maarja-Magdaleena külas, Tammistu külas, Vedu külas ja Piirissaarel Tooni külas. Elistvere raamatukogu tegevus lõpetati oktoobris 2023. Tartu vallas Kõrveküla raamatukogu juures tegutseb ka Tartu maakonna keskraamatukogu. Raamatukogude seisukord on hea: Kõrveküla, Lähte ja Tabivere raamatukogud asuvad hiljuti rekonstrueeritud koolihoonetes, Tammistu raamatukogu renoveeritud Tammistu Raamatukogu-Külakeskuses, Piirissaare raamatukogu renoveeritud külakeskuses (endine Piirissaare vallamaja).

Tartu vallas paikneb kolm kirikut: Maarja-Magdaleena ja Äksi püha Andrease kirik, mis kuuluvad Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku alla, ning Piirissaare Õigeusu kirik, mis ei ole kasutusel, kuna puudub kogudus. Piirissaare vanausuliste palvela hävis tulekahjus 2016. aastal. Eraalgatuslikult on välja ehitatud vanausuliste palvela Saare külas põlenud palvela asukoha vahetus läheduses. Ka Tooni külas alustati palvela ehitamisega, kuid selle rajamine on erinevatel põhjustel peale vundamendi valmimist seiskunud. Samuti on eraalgatuslikult planeeritud luteri koguduse hoone ehitamine Piiri külla.

Tartu vallas paiknevad mitmed laialt tuntud muuseumid ja külastuskeskused: Eesti Rahva Muuseum, Jääaja Keskus.

Tartu vallas toimub mitmeid traditsioonilisi kultuuriüritusi: Väägvere pasunakoori kunagise juhi David Otto Wirkhausile pühendatud Tartumaa noorte puhkpillimängijate võistumängimised, Tartu valla jaanipäev, perepäevad, erinevate külade päevad, memme-taadi pidu, Tartumaa põhikoolide Playback Kõrveküla Põhikoolis, jõuluüritused, 1. advendiküünla süütamine, kuuselõkkeshow, Eesti Vabariigi sünnipäeva tähistamine (ühismatkad Äksi Vabadussõja ausamba jalamile, Võistlus KILULEIB, vallavanema vastuvõtt ja erinevad kultuurimajade sündmused) jm. Erinevad valla piirkonnad on algatanud kohvikutepäevade üritusi- Laevas, Raadi-Kõrveküla-Tila, Maarja- Magdaleenas, Äksis Avatud õued.

Kultuurivaldkonna probleemide ja võimaluste analüüs

Tugevused:

- Neli hästi toimivat rahvamaja kaasaegsetes hoonetes.
- Mitmekesiste võimalustega haridusasutuste hooned valla piirkonnakeskustes (Kõrveküla, Lähte, Tabivere, Laeva, Maarja-Magdaleena), millest Kõrveküla ja Tabivere hooned on uued.
- Edukas muusikaharidus ja aktiivsed muusikakollektiivid (koorid, ansamblid, orkestrid).
- Piirkondlikud traditsioonilised üritused.
- Mitmekesised vaba aja sisustamise võimalused; suured suhteliselt hästi võrgustunud huvi- ja tegevuskeskused: Eesti Rahva Muuseum, Jääaja Keskus, Vudila mängumaa, Elistvere Loomapark, Laeva soo matkarada jt.
- Eripärane Piirisaar.
- Aktiivsed kogukonnad piirkonnakeskustes.
- Suur raamatukogude võrgustik.
- Valda on suudetud meelitada rahvusvahelise tuntusega üritus, nt Rally Estonia.
- Tänapäevaste, sh digitehnoloogiaid kasutavate lahenduste olemasolu (kodulehed, sotsiaalmeediarakendused ning digitaalsed kultuurirajad).

Nõrkused:

- Puudub uudne nn Tartu valla signatuuriüritus või -sündmus.
- Kultuuritöötajate vähesus, noorte juhendajate juurdekasvu vähesus.

- Suurte asumite suhteline passiivsus – Raadi piirkonna elanike vähene osalemine kultuurielu edendamisel.
- Raadi ja Kõrveküla piirkonnas rahvamaja/kultuurimaja puudumine.
- Kultuuritöötajate, ringijuhendajate palgad madalad ning erinevate piirkondade suured palgaerinevused.
- Suur valdavalt hajaasustusega territoorium, piirkonnad killustunud ja ebavõrdsete võimalustega. Paljudel küladel puudub kooskäimiskoht.
- Piirkondlike aktivistide esinduse, sh näiteks külavanemate statuudi puudumine.
- Erinevate avalike teenustega seotud asutuste ja nende ruumide võrgustamine vähene, sealhulgas vähene ruumide ristkasutus.
- Piirisaare ja valla äärelade külade potentsiaali vähene kasutus.
- Tartu valla infokanalid ei ole mitmekeelsed.
- Kultuurivaldkonna toetuste taotlemine vähe paindlik.

Võimalused:

- Tartu linna lähedus. Võimalus ära kasutada Tartu linna pakutavaid kultuuriteenuseid ning üleriigiliste või rahvusvaheliste ürituste Tartu valda kohale meelitamine Tartu linna elanike mastaabi abil.
- Eesti Rahva Muuseumi lähedus. Võimalus koostöös Eesti Rahva Muuseumiga kohale meelitada erinevaid kultuurisündmusi.
- Transpordilahenduste, sh ühistranspordilahenduste väljatöötamine, mis võimaldab kiiresti ja lihtsalt elanikel liikuda kodu ja huviringide, külakeskuste, kultuurimajade vahel.
- Kiirete transpordivõimaluste väljaehitamine (Idaringtee, Põhjaringtee) ja arendamine (lennuliiklus Tartumaale), et Tartu valla piirkond muutuks atraktiivseks sihtkohaks nii ürituste korraldajatele kui külalistele.
- Üldine majanduskasv, mis hoogustab kultuuritarbimist.

Ohud:

- Tartu linna lähedus – linna pakutavad teenused ja võimalused meelitavad endale nii kultuuriürituste korraldajaid, kultuuritöötajaid kui tarbijaid.
- Üldine majanduslangus ja/või kriisisituatsioonid (nt COVID-19 pandeemia laadne haiguspuhang, energiakriis jms), mis vähendavad kultuuri tarbimist ning inimeste soovi ja võimalusi koos käia.
- Ruumipuudus - arendustegevustes ruumi planeerimisel kultuurisündmuste korraldamiseks vajaliku maaga mittearvestamine.
- Aktiivsete eestvedajate läbipõlemine.